

Reví
LALIT

Rs. 20.00

d e k l a s

Enn Piblikasyon Lagazet Lalit deklas

No. **125**
SEPTAM-OKTOB
2 0 1 6

- * EDITORIAL: SITYASYON EKONOMIK ek POLITIK APRE BIDZE.....Paz 3
- * DOSYE DIEGO-CHAGOS.....Paz 5
- * INKOERANS MSM ek GUVERNMAN ....Paz 10
- * KRIZ dan KLAS KAPITALIST AGRAVE...Paz14
- * APOVRISMAN "KLAS MWAYENN"...Paz 15
- * DOSYE FENOMENN ONG .....Paz 18
- * LINPORTANS POLITIK ELEKSYON USA ....Paz 31

FREE DIEGO

DEZYEM
KONFERANS INTERNATIONAL
1 - 2 OKTOB
PORT LOUIS

KONTENI

Nimero 125

Septam 2016 - Oktob 2016

EDITORIAL: Sityasyon Ekonomik ek Politik apre Bldze	3
LALIT an Aksyon	4
DOSYE Diego Garcia ek Chagos	5
Ler inn Vini pu Ferm Baz Militer Diego Garcia <i>par Alain Ah-Vee</i>	5
Program pu LALIT so 2yem Konferans Internasyonal Aksyon	7
Plan Dansanb propoze par LALIT <i>par Alain Ah-Vee</i>	8
INFO INFO INFO	9
Inkoerans MSM ek Guvernman <i>par Lindsey Collen</i>	10
Leta Leta: Zafer Yerriah <i>par Lindsey Collen</i>	11
DOSYE Post-Bidze	
LALIT akiz Pravind Jugnauth bayant Later Moris, amenn Nuvo Kolonizasyon ..	12
Regar LALIT lor lefe katastroofik Bidze Jugnauth <i>.par Lindsey Collen</i>	13
Kriz dan klas kapitalist Moris agrave post-Bidze <i>par Rajni Lallah</i>	14
Apovrisman “Klas Mwayenn” <i>par Ram Seegobin</i>	15
Pravind Jugnauth anons mezir ki maske Somaz <i>par Rada Kistnasamy</i>	16
Lizinn Textile Industries: Nuvo Faz <i>.par Anne-Marie Joly</i>	14
Jabaljas & Bulbak	17
Ankor INFO INFO	17
DOSYE Fenomenn ONG	18
Rezime 13 Diskur dan Sinpozyom LALIT	18
Progre dan Analiz lor “Fenomenn ONG” <i>par Lindsey Collen</i>	19
Fenomenn Proliferasyon ONG dan Moris <i>par Ram Seegobin</i>	20
ONG: Enn apersi lor so listwar, e lor asonpsyon <i>par Vijay Naraidoo</i>	22
Listwar ek Natir ONG <i>par Lindsey Collen</i>	23
Nesesite bann Lorganizasyon Klas Travayer <i>par Kisna Kistnasamy</i>	25
Kreol: Koz li byin (Part II) <i>par LPT</i>	27
Lepidemi Lafyev Aftez sirtu Rodrig <i>par Rada Kistnasamy</i>	28
Liv ki Vo Lapenn Lir	
Amitav Ghosh, Ellena Ferranti, 2 Liv Tromlin <i>par Lindsey Collen</i>	29
Destriksyon Lasiri <i>par Lindsey Collen</i>	30
Linportans Politik Eleksyon USA <i>par Kisna Kistnasamy</i>	31
Eleksyon Prezidan US, Kan	
Limit 2 Manda, kot sorti?	
Kimanyer Prezidan ek Vis-Prezidan eli?	
Moris ek Larabi Saudit <i>par Alain Ah-Vee</i>	32

Pibliye e Inprime par LALIT, 153 Rut Rwayal, GRNW, Port Louis, Repiblik Moris.

Rs 20-

www.lalitmauritius.org tel 208 2132 ek 208 5551 lalitmail@intnet.mu

Youtube channel: [lalitmauritius](https://www.youtube.com/channel/UC...) Soundcloud channel: [lalitmauritius](https://www.soundcloud.com/lalitmauritius)

Sityasyon ekonomik ek politik apre Bidze

Apenn Pravind Jugnauth finn akite divan Lakur Siprem, apenn li finn geyn letan instal limem dan so biro Minis Finans ek zwenn so bann kolaborater e konseye, li finn bizin kumans prepar Bidze 2016/2017. Me anfet PM Aneerood Jugnauth ki ti gard portfey Finans apre ki Lutchmeenaraidoo ti transfer, ti deza kumans prepar bidze, me li paret kan P. Jugnauth finn vinn Minis Finans, preparasyon Bidze finn rekumans a-zero.

3 Minis an 16 mwa

Deza li enn fenomenn ki enn nuvo guvernman Lalyans Lepep finn ena 3 diferan Minis Finans dan so premye 16 mwa o-puvwar: sa li sertennman enn indikasyon mank koerans e kontinwite dan sa guvernman la.

Konteni bidze Pravind Jugnauth osi reflet sa mem mank koerans: dan dernye bidze 2015/2016, lanfaz ti lor devlopman enn seri *Smart Cities*, e devlopman dan lepor ki ti pu al depi GRNW ziska Be di Tonbo. Asterla tu sa paret finn disparet. Pravind Jugnauth pe favoriz sa ansyen stratezi baze lor proze IRS (*Integrated Resort Scheme*) ki Lalyans Lepep ti kritike, me ki aster finn rebatize e apel PDS (*Property Development Scheme*). Pa zis ki PDS li mem kalite devlopman baze lor bayant later e spekilasyon imobilye, me nuvo Bidze pe permet sa kalite devlopman la lor enn pli gran lesel: nepli ena okenn limit lor siperfisi terin ki pu konverti, devlope

e bayante, preske totalman a bann bilyoner internasyonal. Purtan PM A. Jugnauth li-mem ti aksepte ki sa kalite spekilasyon imobilye, li pa vre devlopman, parski li pa ogmant prodiksyon, li pa kree lanplwa stab lor enn peryod letan. Me sirtu li detrir bon later agrikol ki ti kapav servi pu diversifikasyon e devlopman lindistri transformasyon prodwi agrikol.

Desin George Grosz

Danso diskur bidze, P. Jugnauth finn anons enn som 2.7 milya rupi pu Proze Heritage City (proze Bhadain); sa 2.7 milya ti pu sorti depi sa 12.7 milya ki Lind finn donn Moris an esanz pu eliminasyon preske tu lavantaz su DTAT, enn trete ki akord enn tretman favorab a investisman ki travers par offshore Moris pu al investi dan Lind.

Purtan, enn semenn apre diskur bidze, finn ena enn seri maguy e traktasyon ki finn amenn abandon sa Proze Heritage City. Bhadain finn telman amerde ki so proze finn kapote, ki li finn al donn enn depozisyon kot CCID kont Konseye Spesyal Minis Finans P. Jugnauth!

Alor nu konstata ki sa Bidze 2016/2017 ki Pravind

Jugnauth finn prezante, pa zis inyor veritab problem ki popilasyon pe bizin fer fas, kuma kriz lozman, problem lanplwa, kriz alimanter, me li anfons peyi dan sa mem kalite fos devlopman ki ansyen guvernman ti favorize. Se sirtu klas kapitalist ki finn byen akeyir nuvo bidze parski ena mezir ki permet zot fer buku profi byen vit atraver spekilasyon imobilye.

Bérenger: “Interesan!”

Tutswit apre diskur bidze, Paul Bérenger finn reazir: li finn truve ki bidze la ena ser-ten mezir “interesan”! Pandan deba lor bidze, Berenger finn kontinye menaz e mem flat Pravind Jugnauth, an mem tan ki li kritik Aneerood Jugnauth. MMM finn plakard enn lafis partu dan peyi kot li kritik: Heritage City Bhadain, Trilochun (bofrer Bodha), vwayaz minis (Pravind Jugnauth dir mem zafer), Minis Lor (Lutchmeenaraidoo), Minis Bal kuler (Dayal), Boygah Bambara, Soodhun (Jet Privé), PPS Henri (PMSD). Alor zis apre enn bidze byen negatif, MMM kol lafis pu denons enn seri Minis, me pa ditu Minis ki finn prezant sa bidze la.

Ondire “Ti Kretin” finn vinn “Ti Kopin”.

Li byen kler ki dan Lalyans Lepep ena enn seri konfli ki menas lekzistans mem sa lalyans la; li egalman kler ki MMM pe deklans so stratezi “koz-koze” vizavi Pravind Jugnauth, mem si li a distans. Li osi pe vinn byen kler ki pa

kapav kont lor MMM Bér-enger pu opoz politik pro-kapitalist Guvernman Lalyans Lepep. Sa 2 lezot parti dan lopoziyon dan parlman, zot ankor pli puri.

Alor li nu devwar pu batir sa muvman ki kapav opoz guvernman, anmemtan propoz enn alternativ ekonomik ki anfafer klas travayer, ti planter, ti komersan, ti fonk-

syoner. Sa muvman la li pu neserman andeor Parlman, ansam ek lavangard dan muvman sindikal, muvman fam e muvman zenn. LALIT deza pe kontribiye bu batir sa muvman.

27 Ut 2016

LALIT AN AKSYON

Kanpayn LALIT pu kontrol lor itilizasyon later

Reynon Beau Songes

Brans Bambous-Rezyonal Lwes ti organiz enn reynon dan Beau Songes an Ziyet lor nesite kontrol lor itilizasyon later. Malgre letan fre e gro labriz, ti ena enn zoli reynon enn 15-enn dimunn dan lavarang enn sinpatizan. Rajni Lallah ek Rada Kistnasamy ti pran laparol.

Reynon Albion

An Ziyet, ti ena enn reynon byin interesan dan Albion avek prezans konseye vilaz ek travayer sosyal, enn 20-enn dimunn. Seki ti partikilyerman interesan dan deba se sa realizasyon ki kantite resurs ek larzan guvernman pe met dan spekilasyon later, destriksyon later agrikol, betonaz later e kareman vann later, e ankontras, ki tigit larzan li mete dan devlop infrastruktir vilaz kuma Albion. Prezide Anne-Marie Joly, orater ti Lindsey Collen ek Alain Ah-vee.

Reynon Anse Jonché

Enn reynon enn 15-enn abitan, kot Rajni Lallah ek Rada Kistnasamy ti pran laparol. Prezide enn sinpatizan LALIT. Lanfaz ti lor danze sa proze Anahita ki pe menas Sid-Es Moris. Abitan pe per ki evins zot net, swa buz sime lakot. Anfet, akoz dimunn ena travay preker, zot depann buku lor 3 rant depi enn semi-peyzannri: lapes (ki byin meg asterla), lasas tang ek koson maron, ek ramas frwi danbwa, vande. Avek proze Anahita, tusala menase.

Mapping

Dan kontext nu kanpayn, plizyer brans LALIT pe lans enn exersis “mapping”. Setadir nu pe sey konpran konpran komye terin golf, komye lotel, IRS, RES, PDS, Domaine, Mall, proze Smart City, ena dan sak rezyon e komye later li kuver. Anfet nu finn realize ki ena buku, buku lotel, vila ek domenn ki nu pa konsyan ki zot la. Kumadir enn nuvo realite ki finn devlope san ki li vizib dan lavi tulezur.

Sinpozyom ONG

Le 30-31 Ziyet, ti ena sinpozyom LALIT lor fenomenn ONG. Li ti partikilyerman anrissan. U kapav lir plis lor la ek lir trwa diskur, Ram Seegobin, Lindsey Collen ek Vijay Naraidoo lor fenomenn ONG dan Revi. U kapav osi ekut diskur Ram lor nu websayt www.lalitmauritius.org ubyin u kapav lir versyon Angle swa Kreol laplipar papye ki ti prezante.

Rankont LALIT ek Grup Marxist Namibi

An Ut, ti ena rankont ant manb LALIT Jean Yves Dick ek manb Grup Marxist Namibi avek lekel nu partaz buku lide politik an-komin. Zot finn kumanse kuma enn grup letid Marxist kot zot etidye enn klasik Marxist e devlop analiz marxist lor Namibi. Zot manb aktif dan sindika profeser ek zot finn reysi fer enn gran travay pu devlop enn lyin ant enn bon sistem ledikasyon ek demand sindikal pu profeser. Zot manb osi ekrir lartik dan lagazet laba. Zot finn byin interese avek travay ki LALIT pe fer ek pe sey organize pu avoy enn-de delege an personn pu partisip dan konferans internasyonal lor Diego an Oktob.

Trak dan kad Lobbying Chagos Commonwealth

Vandredi 26 Ut, enn delegasyon ki inklir manb LALIT ti al distribye trak an Angle parmi 400 delege prezan dan Lotel Intercontinental dan Balaclava ki ti prezan pu enn reynion tu manb Commonwealth Lafrik. Trak la ti siyne LALIT, Muvman pu Progre Rosbwa, Muvman Liberasyon Fam, CTSP, e 2 ex-Anbassader ek ex-Parlmanter, Jean-Claude Bibi ek Alain Laridon. Lapres ek radyo ti fer reportaz an detay lor la. (Integralite let uver la lor web-site). Let uver la fer apel a zot pu propaz parmi zot eleker sityasyon zeo-politik otur Chagos, enn kote, e sutenir rezolisyon dan Lasanble Zeneral Anyel Nasyon Zini pu avoy enn ka kont Britanik kot Lakur Internasyonal ICJ.

LER INN VINI PU FERM BAZ MILITER DIEGO GARCIA

Ena moman dan listwar kot tu kumans buz vit. Zordi nu pe truv sa.
Finalman, pu premye fwa dan listwar, Leta Moris pe al UN
pu enn Rezolisyon pu al Lakur Internasyonal.
Leta Britanik ek Amerikin firye.

Burzwazi Moris pe kumans rezinbe. Lagazet *L'Express* pe reprezentant li.
LALIT pe prepare pu so 2yem Konferans Internasyonal.

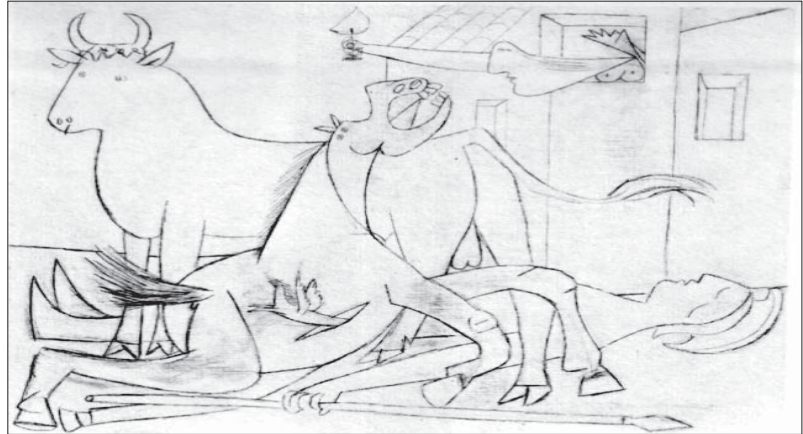
Amezir dat bitwar koste pu Britanik renuvle so bay ilegal ar Amerikin avan lafin 2016, tu pe buz vit. Premye Minis Britanik Theresa May dan enn leto. Zizman UNCLOS rann li ilegal pu li renuvle so bay sanki li konsilte Leta Moris. Anmemtan, li refiz diskit suvrennte ar Leta Moris. Samem UK ek US zot tulde pe tir kominike lor kominike pu met presyon lor Governman Moris pu li retir so Rezolisyon divan Lasanble Zeneral Nasyon Zini, ki kumanse le 13 Septam.

LALIT akseler travay

Samem li inportan ki LALIT akseler so travay politik pu anmemtan mintenir kestryon Chagos lor lavanplan, anmemtan mobiliz maximem lafors pu Moris etablir so suvrennte e pu fer ferm baz militer Diego.

Dan kontex mobilizasyon ver LALIT so 2yem Konferans Internasyonal an Oktob (Get Program Provizwar apre sa lartik la), nu finn fer diferan kalite aksyon pu rapel Governman so responsabilite, pu elarzi sutyin pu nu kanpayn e anmemtan ogmant presyon lor Langleter ek Lamerik.

Tutswit kuma Langleter ek Leta Zini finn fer menas ek santaz ekonomik kont Moris pu li pa al delavan avek rezolisyon dan Nasyon Zini pu met ka Lakur ICJ, LALIT finn propoz Governman enn plan koeran ki kapav asire ki al ver laviktwar pu dekoloniz Chagos e amenn lafin lokipasyon militer Diego. Nu finn sirkil enn let ar plizir lorganizasyon e individi dan Leta

Sketch Picasso pu Guernica

Zini ek Langleter pu sutenir nu kanpayn. Nu finn dimann zot fer trwa kalite aksyon: ekrir e avoy LALIT enn mesaz sutyin pu nu konferans, ekrir zot prop sef deta pu dimann zot vot anfaver Rezolisyon Leta Moris divan Lasanble Zeneral Nasyon Zini an Septam pu met ka divan ICJ, pu inklir fermtir baz Diego dan tu zot kanpayn anti-militarism.

Dan enn lartik, ki finn publiye an 2 parti dan *Le Mauricien* 3 Ut ek 13 Ut, e ki osi lor nu sayt www.lalitmauritius.org nu finn expoz kimanyer tu desizyon Leta Britanik, inkli so Lakur, zot bi se pu apropiye teritwar (par exanp Chagos). Anfet zistifikasyon enn lanpir, li suvan baze zis lor lavantaz pu lanpir la, e Diego enn lexanp tipik sa zar kolonizasyon la. Sa pu lerala montre kuma pa kapav fye lor stratezi legalist kuma Bancoult pe kontiyn fer si u anvi ranport laviktwar. Sel fason gayne kont Britanik ek Leta Zini se par lalit politik.

Pu elarzi sutyin pu nu kanpayn LALIT ansam ar CTSP, MLF, MPRB, ansyin-minis J-Claude Bibi, ansyin anbasader Alain Laridon finn ekrir enn let

konzwain adrese a parlamanter pei Lafrik ki manb Commonwealth ki ti zwenn Balacalava pu enn konferans rezyonal. Dan sa let la, ki finn distribye Zedi 24 Ut divan lasal konferans, pe dimann zot pu asire ki lepep diferan pei zot reprezentante konn lor linportans dekolonizasyon Moris, inkli Chagos, ek lor nesosite ferm baz Diego ek osi pu interpel governman zot pei pu sutenir linisyativ Moris dan lasanble UN.

Burzwazi kumans reazir

Dan editoryal *L'Express* Dimans 28 Ut, siyne Kase Ranze, nu kumans truv burzwazi pe rod fer Moris vande pu li gayn kit lavantaz ar Britanik ek Amerikin, ki LALIT ti pe predir pu arive, e ki finn arive depi lepok kan Tablisman ti ena so reprezentan Paturau dan delegasyon Lond an 1965. *L'Express* dir SAJ admirab, me: “*si les Anglo-américains punissent Maurice, comme ils menacent de le faire, qui va payer? Le leader ou le peuple?*” E pu fer zot menas pli vyolan, zot azute: “*regardons quand même ou l’indignation*

de Mugabe aura mené le Zimbabwe.”

E ki *L'Express*, setadir lavwa burzwazi, dir li pe revandike ki Jugnauth fer? “... *la suspension de son action onusienne de quelque six mois.*” Zot mem azut enn fraz koronpi san pider, ki Satcam Boolell ti servi kan li ti pe rod sanz parti “... *si'l y a, maintenant, une offre 'digne et sincère'.*” Ondire enn faver, ki vedir enn lamone anplis pu burzwazi Moris.

Guvernman pe tini ferm

Ziska ler, 29 Ut, Guvernan Moris pe mintenir so desizyon pu al delavan UN. Setadair, li pu depoz so rezolisyon divan Lasanble Zeneral Nasyon Zini pu dimann enn *Advisory Opinion* Lakur Internasyonal LaHay. Dan so repons pu enn PNQ lider lopoziyon, Premye Minis Aneerood Jugnauth finn reafirm pozisyon guvernman ek donn plis detay lor demars ki finn anklanse. Li finn dir ki guvernman Moris atraver so reprezantan dan Nasyon Zini finn fini inklir reket Moris lor azanda provizwar Lasanble UN ki pe zwenn le 14 Septam pu adopte enn azanda final. Ala extre repons Premye Minis dan Parlman: “... *our Permanent Representative to the United Nations in New York wrote on 14 July 2016 to the Secretary-General of the United Nations to request, in*

accordance with Rule 13 of the Rules of Procedure of the United Nations General Assembly, the inclusion in the provisional agenda of the next session of the General Assembly of an item entitled 'Request for an Advisory Opinion of the International Court of Justice on the legal consequences of the separation of the Chagos Archipelago from Mauritius in 1965'. This now appears as item 88 under section F of the provisional agenda of the seventy first regular session of the General Assembly.”

Li finn azute ki li finn deza ekrire tu bann sef deta pei manb UN pu gayn zot sutyin lor sa isyu la. E guvernman Moris pe fer kanvasing dan prosin Some Zapon-Lafrik apel TICADVI kot li pe al zwenn dirizan pei Lafrik ek su rezyon pu rod zot sutyin. Jugnauth finn azute ki “... *Mauritius is actively canvassing the support of other members of the United Nations for the request for an Advisory Opinion of the International Court of Justice in respect of the Chagos Archipelago. I have already written to all the Heads of State/Government of other UN Member States to seek their support. In the margins of the forthcoming TICAD VI Summit, I propose to meet leaders of the African countries and sub-regions to ask for their support. The Ministerial Delegation which will participate*

in the forthcoming Non-Aligned Movement Summit next month will also be lobbying for support for Mauritius. Our Permanent Representative to the UN in New York is also actively seeking the support of other UN Member States at various levels.”

Lor enn kestyon siplemanter Berenger lor aplikasyon zizman UNCLOS ki anfavor Moris, Premye Minis finn deklare ki li pa satisfé ar latitid Langleter e ki dapre li pena lot solisyon apar al divan Lakur Internasyonal LaHay: “*We have no other remedy. The only solution is to go to the International Court of Justice and this is what I have done.*”

Li bon ki guvernman Moris pe mintenir so pozisyon konsernan ka divan Lakur LaHay me fas a bann manev Britanik ek US li nesese ki batir sutyin dan Moris, ek onivo internasyonal pu izol politikman UK ek US. Me pu ena laviktwar li indispansab ki ena enn ‘plan dansamb’ ki gard trwa revandikasyon ansam setadir dekolonizasyon teritwar Moris, fermtir baz Diego ek drwa retur. Ena enn inter-aksyon ant sa trwa eleman. Pa kapav separ zot. Kan u privilezye enn ladan u afebli lezot. Selman kan gard tule trwa ansam ki u ranforsi sakenn. Samem defi pu lalit otur Chagos. Samem travay ki LALIT finn, e pe kontiyn, fer zordi.

Alain Ah-Vee

LALIT 2nd Action Conference

Saturday 1 & Sunday 2 October 2016

Grand River North West, Port Louis, Mauritius

“Diego Garcia: 50 Years’ Occupation & Banishment,
50 Years’ Struggle: Let’s Win!”

SATURDAY MORNING: Presided: Alain Ah-Vee

9:45 Registration: Welcome.

10:00 Exhibition of Messages from abroad.
Documentary by Paedar King: “The Chagos Islands are Closed”.

10:30 The Context: Chair
Opening Talk: Former President of the Republic Cassam Uteem 15 mins
Ram Seegobin: “The Stakes.” 15 mins
Open debate/questions/comments.

11:30 Opening song by Mennwar. 5 mins
J-Claude Bibi: “Sovereignty.” 15 mins
Ragini Kistnasamy: “The Struggle.” 15 mins
Open debate/questions/comments.

12:30 to 1:15 *Lunch break*
Opening of MLF Exhibition of Vèle Kadressen Photographs.

SATURDAY AFTERNOON: Presided: Anne-Marie Joly

1:20 Opening music and song by Rajni Lallah & Joelle Hoseiny
Skype from Berlin, International Peace Bureau (founded 1891): Joseph Gerson
Chagossian testimony
David Vine: “The US and its Bases”, 25 mins
Lindsey Collen: “Victory, and the big picture.”. 15 mins
Open debate/questions/comments.

2:30 Claire Bayard, US anti-militarist: “US People against Militarism”. (15 mins)
Gunvant Govindjee: Paper on “Pelindaba Treaty”
Rada Kistnasamy: Dangers: “How the UK-US operate politically.”
Open debate/questions/comments until about 3:30pm.

SUNDAY MORNING: Presided by Lindsey Collen

9:30 John Pilger’s Film: “Stealing a Nation”

10:30 Chagossian testimony, Messages from Chagossians.
Speech by delegate from Namibian Group.
Maricela Guzman — “What I learnt in the Military at Diego Garcia.”
Rajni Lallah: Dangers: “US-UK Uses the Bourgeoisie”
Open debate/questions/comments.

11:30 Skype message from Australian action at Alice Springs,.
Alain Ah-Vee: Our allies.
Summing up of Conference.
Open discussion/debate. A Resolution, if appropriate and if possible.
Closing Speech: Lindsey Collen

12:30 – 1:15 *Lunch*

SUNDAY AFTERNOON:

1:15 – 2:30 Action Workshops to plan follow-up, including with visitors.

2:30 – 4:00 *Social Get-together*

PLAN DANSANB

Dan LALIT, nu finn propoz Guvernman enn plan dansanb.

Kan konfront gran pwisans, pa kapav negliz okenn fron-delit.

Mem si Guvernman Lepep finn desid pu al Lakur LaHay e finn fini anklans prosedir pu sa, li pena enn vre plan ki kapav mobiliz sutyin nesaser dan Moris pu fer fas tu kalite presyon ek kanay Britanik ek Amerikin, e pu al ver laviktwar lor kestyon Chagos ek Diego. Dan LALIT nu finn propoz enn plan koeran pu gayn sutyin lepep Moris, pu fer fas sa lobi sekter prive Moris, ki tultan pe get so prop lintere avan ek anmemtan pu gayn sutyin popiler ek internasyonal anfaver Moris so demars kont Leta Britanik ek Lamerik.

Seki Guvernman bizin, dapre nu:

1. Kontiyn avek so plan pu al Lasanble Zeneral Nasyon Zini pu enn Rezolision pu met enn ka divan Lakur UN LaHay, *Lakur Internasyonal Lazistis (ICJ)* pu enn *Advisory Opinion*.

2. *Anmemtan*, Guvernman bizin negosye ar Lopoziyon ek ar reprezantan Chagosyin pu amenn enn amandman Konstitisyon pu kree enn sirkonskripsyon pu Chagos avek enn Depite, an-atandan re-inifikasyon pei; Guvernman bizin anmemtan met dibut enn *Island Council* demokratik, inpe kuma pu Rodrig.

3. *Anmemtan*, Guvernman bizin formelman aktiv (*activate*) Komite UN su *Trete Pelindaba pu enn Lafrik san Zarm Nikleer* (Komite la apel AFCONE; so Kartye Zeneral dan Pretoria, Sid Afrik). Moris bizin sumet enn demand formel pu avoy inspekter UN IAEA pu etabli prezans matyer nikleer dan Diego, ki form parti dan Moris, ki form parti dan Lafrik. Etan done ki ena dimunn pu kapav argyu ki ti met “dotted lines” otur Diego Garcia dan Trete

Pelindaba, Guvernman kapav *anmemtan* osi fer apel pu inspeksyon su *Trete kont land mines & cluster bombs* ki Moris finn siyne, ratifye e mem vote 21 Zin 2016 dan Parlman pu ki kodifye Trete la dan lalwa nasyonal.

4. Anmemtan Premye Minis Jugnauth bizin personelmann vinn fer enn *adres a lanasyon* lor MBC TV pu explik tu dimunn formelman e solanelman ki sityasyon ete. Parmi pwin ki bizin eklersi divan lanasyon, e ki pu ranforsi sutyin pu Guvernman dan pei, ena:

- Fer listorik kimanyer UK finn demanbre teritwar Moris ilegalman, manyer li finn pran e gard Chagos, manyer li finn donn li enn nom kuma enn teritwar kolonize: *British Indian Ocean Territory*, e manyer li finn su-lwe enn lil ladan, tuzur ilegalman, setadir Diego Garcia – pu ki USA sipozeman met zis enn “*communications station*” laba, e kimanyer sa finn gradyelman vinn enn baz militer an-reg.

- Fer dimunn realize ki ena Rezolision UN ki rekonet ki Charter UN kompletman interdi ki enn pwisans kolonizater demanbre enn pei dan proses dekolonizasyon; kuma prev depi top zirist, SAJ kapav lir sa 3 laliyn dan kumansman *Minority Judgment* dan lapel Bancourt (29 Zin 2016) kot explike ki sa-mem ki finn arive efektivman dan ka Moris.

- Donn enn apersi Zizman UNCLOS (Mars 2015) pu tu dimunn konpran prev ki ena efektivman enn ka for pu Moris lor suverennte, e ki pena okenn de swadizan “lavant Diego”; 2 top ziris dan lemond lor 5 dan Tribunal UNCLOS finn dir sa. Lot 3-la pa finn dir lekotr. Zot inn dir zot pa krwar zot abilite pu ziz sa kestyon la antan ki UNCLOS – me pena okenn indikasyon dan zot zizman ki zot krwar Chagos pu Britanik, e zot finn konkli ki UK *pa* ti gayn drwa fer enn Park Marin.

- Fer dimunn realiz linportans ki Seychelles finn fini revandik e finn

fini re-gayn so 3 lil, ki zot osi zot ti anexe ilegalman e ti form parti dan BIOT. Seychelles ti reysi regayn so lil avek kudme Moris.

- Fer tu dimunn Moris kone ki seksyon 111 *Konstitisyon Moris*, li definir pei Moris pu inklir Chagos, inklir Diego. Bizin lir sa seksyon la lor MBC-TV, pu dimunn realiz enormite kan dimunn dir “fini vann Diego an 1965”.

- Fer tu dimunn Moris kone ki lefet ki ena enn baz militer lor Diego, li met Moris, kuma enn pei, ek lepep Moris, kuma enn nasyon (inklir Chagosyin) port-a-fo lor plizir pwin prinsip ek pwin moral:

* Finn ena tortir ek prizonye ilegal laba (*rendering* par USA) – dan Parlman Britanik, apre mansonz pu plizir lane, zot finn fini vinn konfese ki li vre – e sa tortir la finn arive lor nu later; sa malgre ki Moris finn siyn Konvansyon Internasyonal kont Tortir.

* Ena matyer nikleer stoke lor Diego; sumarin nikleer fer servising laba; alor Trete Pelindaba pa pe respekter lor nu teritwar, malgre ki nu sinyater Trete la.

* Moris enn sinyater Konvansyon UN kont klester bom ek minisyon anti-personel, e finn fek vot enn Bill pu met sa dan lalwa Moris, tandi ki nu pa dan enn pozisyon pu respekter sa Trete la lor totalite teritwar.

* Rapor Chilcot publiye 6 Ziyet dan UK vinn azut pwa dan argiman ki Lager Irak ti ilegal. Sa vedir depi nu teritwar finn al masakre dimunn Irak dan enn lager ilegal. Lefe nefast sa lager la, dapre Rapor Chilcot, tuzur pe ena.

Anmemtan, bizin montre fim lor MBC TV lor Chagos, sirtu fim “*The Islands are Closed*” par lekip TV Irlande, ki rekonet kestyon suverennte anplis kestyon drwa retur Chagosyin. Bizin osi montre lezot fim kuma enn par David Constantin, enn par John Pilger, anfet tu fim ki ena.

5. Guvernman bizin travay pu ralye sutyin lezot lepep e zot Guvernman. Manyer fer sa, li pa zis atraver diplomasi

anver Linyon Afrikin, ACP, Non-Aliyne, tu – mem si sa osi inportan – me osi pu kree evennman. Par exanp, Guvernman ti bizin organiz dirzans enn Gran Konferans Internasyonal ofisyel. Parmi invite kapav ena exper mondyal dan dekolonizasyon (kuma gran zirist) ek lor fermtir baz militer (kuma Joseph Gerson, David Vine) ki pran laparol, reprezantan parti politik anti-kolonyal dan larezyon kuma ANC (par exanp, Mme Frene Ginwalla), bann reprezantan Guvernman Lend ek lezot pei.

6. Travay pu ralye sutyin parmi lepep dan USA ek UK. Anfet sa-mem lefe petet pli inportan sa Rezolisyon Lasanble Zeneral UN, sa Ka divan ICJ, ek tu lezot aksyon internasyonal: sa kalite aksyon la, li atir latansyon lepep UK ek USA. Tu sa dominer ki Leta UK ek USA finn fer, zot finn fer li deryer ledor zot lepep. Sa travay la bizin osi fer atraver bann parti politik – ki li dan Guvernman, Lopoziyon ubyin, kuma nu, extra-parlmanter. Mem muvman sindikal kapav fer sa travay la.

7. Leta Moris – setadir Guvernman, Lopoziyon, Prezidan, avek enn delegasyon Chagosyin, dan prezans lapres lokal ek internasyonal – bizin prepare pu pran Trochetia, ubyin pu afret enn navir, al Chagos. Bi se pu etabli ki Chagos form parti Repiblik Moris, atraver sa vizit la. LALIT byin kontan ki, alafin, Paul Bérenger, Lider Lopoziyon, pe kumans rebran sa lide LALIT la.

Alain Ah-Vee

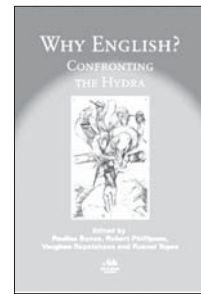
Sketch Picasso, Guernica

INFO INFO INFO

Lartik par LPT dan Liv Akademik Internasyonal

Ledikayson pu Travayer finn reysi fer so analiz lor sityasyon langaz maternel dan Moris koni onivo internasyonal. Edisyon akademik internasyonal apel *MultiLingual Matters* fek tir enn liv 285 paz *Why English? Confronting the Hydra* an 2016. Edite par Pauline Bruce, Robert Phillipson, Vaughan Rapatahana ek Ruanni Tupas, li finn koleksyonn ansam 24 ese plis enn Afterword byin reflesi. Lartik LPT apel “Mauritian Kreol Confronts English and French Hydras”. Liv la malerezman kut enn som imans Rs6,600 pu aste nef. Atraver Amazon kapav aste li lamwatye sa pri la, me lerla ena fre postaz.

Me, si u konn enn bibliotek ki interese ar size langaz internasyonal, vo lapenn koz ar librer la, dimann si zot kapav pas komann. Liv la byin, byin interesan an antye. LPT gard kopirayt so prop lartik, alor dimunn kapav kontakte LPT pu gayn enn kopi so lartik par e-mail. E si kikenn ule fer enn rivyu, fer LPT kone.

Reynon fam Bambous Virieux

An Ut, *Muvman Liberasyon Fam* ek lasosyasyon fam Bambous Virieux ti organiz reynon lor “Itilizasyon later, kreasyon anlwa, lozman – ki linportans pu fam?” Mem si reynon-la pa ti enn reynon LALIT, deba ki ti ena finn ogmant konsyans lor itilizasyon later. Li paret ki dan sa rezyon-la, *Anahita* ena proze pu nat enn seri vila ziska Vallée Ferney. Dimunn prezan finn realiz menas ki ena lor tigit kontrol ki zot ena lor zot rezyon. Ki pu arive si kuma dan Baie du Cap, kapitalis dan imobilye rod gayn akse a lamer pu ogmant valer zot vila?

Fim Klib: Addio Zio Tom

Fim Klib an mwa Ut ti vizyonn enn fim par 2 sineast Italyin ki anfet koni pu zot seri *Mondo Cane*, Gualtiero Jacopetti & Franco Prospero. Fim la lor esklavaz dan Lesid USA apel *Addio Zio Tom (Les Négriers, Farewell Uncle Tom)*, ki ti sorti dan lasal an 1971. Etan ti ena buku lasansir alepok, nu ti get “*Director’s Cut*”, ki ule dir versyon long ki sa 2 sineast la ti fer. Anfet sa fim la, dan diskisyon nu ti tom dakor, pa osi inportan ki fim Kibin lor esklavaz lor enn tablisman disik, *Dernye Repa*. An Septam nu pe vizyonn enn fim Kazak *Tulpan* (2008) par Sergey Dvortsevov, ki finn gayn buku, buku pri. Anfet dan Fim Klib, manb get fim extra-ordiner, ki laplipar dimunn pa mem kone existe.

Who Owns What and Why?

MLF pe fer enn gran kongre nasyonal an Novam lor tem later, avek tit “Kisannla ki proprieter ki zafer, e kifer?” – *Who Owns What and Why?* Sa rebran tem enn sinpozyom MLF ti fer an 1998. Fam dan lasosyasyon fam invite. Dimann linformasyon ar nerport ki kamarad MLF, si u anvi enn invitasyon.

Muvman Lakaz

Enn delegasyon *Muvman Lakaz* pe fer demars konsernan enn seri lakaz ki dan Site Richelieu, ki ti konstrir, setadir mal-konstrir, apre lepok bann lakaz orizinal. Revandikasyon se ki Guvernman kase-rekonstrir, aköz li finn vann enn lakaz ki pa vreman enn lakaz. Li pena kolonn sifizaman for pu tini so dal.

Inkoerans MSM ek Guvernman

Apré 20 mwa opuvwar, MSM ek Guvernman
finn expoz inkoerans ki ti deza pe kuve
depi lepok kan zot ti bizin vit-vit mont enn chalennj kont
sa lalyans malfame MMM-PT la.
Sa inkoerans pe tultan menas pu vinn instabilite.

Leta Moris dan enn leta lamantab. Anfet leta burzwa partu dan lemond dan enn leta deplorab. So kredibilite nil. Nepli ena mem enn lavwal desans pu kuver li. Sa, li enn siyn lepok ki nu pe viv la.

Parti politik opuvwar MSM li, li dan enn leta inkoerans avanse. Guvernman, li osi, malgre so gran mazorite, li instab net. E dan lopoziyon parلمانter, ki li MMM, Travayis ubyin Muvman Patriotik, zot tu, zot dan enn leta konfizyon – san program, san stratezi, san mem koerans lor travay tulezur.

Dan sa lartik la, nu pu get 2-3 pwin instabilite dan sirtu MSM ek Guvernman Lalyans Lepep.

Premye Minis pa Lider MSM

Premye Minis *pa* lider MSM, li pa mem manb dan MSM. Sa li deza enn zafer bizar. Dan sistem Westminster, Premye Minis, par kutim, li osi lider parti prinsipal dan Guvernman. Me, manyer ki Aneerood Jugnauth ti reysi galfat so Lalyans Lepep pu chalennj Navin Ramgoolam ti atraver sapot sa 3 parti la: MSM, PMSD ek Muvman Liberater, san ki li manb okenn. Li lao tu parti. Me, seki ti enn lavantaz pu eleksyon zeneral an Desam 2014, li vinn enn surs buku stres kan Lalyans Lepep sey guverne. Kifer?

Jugnauth ti sipoze Premye Minis pu selman enn-de lane lerla, akoz so laz, li ti pu stepdown, les Pravind pran Premye Minis. Me, tu pa finn derul dapre plan.

Lider MSM pa Premye Minis

Pravind Jugnauth, ki enn sinyor Minis e osi dofin, li-mem ki lider MSM. Byin bon. Me, kan lakur

truv li kupab konfli dintere dan zafer Medpoint, li demisyone kuma Minis. Kan li gayn so lapel, li re-vinn Minis. Me, malgre ki li lider MSM, li tuzur pa Premye Minis. Pa zis sa, so zafer Medpoint inn al Konsey Prive Larenn lor lapel. Setadir, Pravind Jugnauth pankor sorti dan problem. Purtan, li dofin. Purtan li lider MSM. Purtan so papa ena laz.

Enn dofin arogan

Kan Pravind Jugnauth ti KO kuma Minis e ti bizin demisyone, Aneerood Jugnauth finn pran Roshi Bhadain, neofit ki tom numero 19 dan yerarsi Guvernmental, kuma so spes dofin stepne. E, etan done ki Pravind Jugnauth pankor sorti dan problem, li paret ki Aneerood Jugnauth pe gard Bhadain dan sa rol stepne la. Telman Bhadain ti konpromet par sa rol la, ki, pa bliye, kan Pravind gayn zizman non-kupab, Bhadain donn li so fame bez-min.

Evidaman, Pravind Jugnauth pa truv sa tro tro korek ki Bhadain pran sa rol la, dakor pu ranplas li. Samem li ti get lot kote kan Bhadain pe anbras so lame.

Heritage City: Proze Supsonab

Alor, kan nu tann dir Roshi Bhadain pe al donn depozisyon CID kont Gerard Sanspeur, konseye Pravind Jugnauth, pu konplo, setadir enn atak an-reg kont Pravind Jugnauth, nu kone ki la, ena enn lager byin difisil regle. Seki'nn arive se tandem Sanspeur-Pravind Jugnauth finn torpiy, avek rezon, proze farfeli e danzere *Heritage City* ki Bhadain ti pe met debut. Asterla, Bhadain pe vanze.

Me, Pravind Jugnauth, akoz pa li ki Premye Minis, pa kapav revok Bhadain kuma Minis kan li fer enn atak an-reg kont li. Aneerood Jugnauth tusel ki ena sa puvwar la. Me li, li anfaver proze Heritage City. Pa zis sa. Li finn kas de prinsip sakre sistem kabine – responsabilite kolektiv ek sekre – kuma Collendavelloo finn atir latansyon dan so intervyu dan *Le Defi* 20 Ut. SAJ finn dir an piblik ki mazorite Kabine ti *kont* proze Heritage City, e li ki ti anfaver, finn aliyn li ar sa mazorite la. Dan minorite, ti ena klerman Bhadain e sirman Soodhun.

Si Pravind Jugnauth servi so mazorite, nu tu kone ki Aneerood Jugnauth pu fer. Li pu disud Parlman, al ver eleksyon zeneral. Ki pa ti pu mal, fransman, etan done gravite kriz institisyonel. E Paul Bérenger, mem avek so 6 mizerab depite MMM, li kone ki li enn buwe sovtaz pu Pravind Jugnauth kont Bhadain. Me li sa, selman lor kondisyon ki Aneerood Jugnauth pa disud Parlman.

Lezot surs instabilite

Me, ena lezot surs instabilite.

Trwa Minis Zafer Etranzer?

Etranz me vre, ena trwa Minis Zafer Etranzer. An zeneral ena Lutchmeenaraidoo, pu Golf ena Soodhun, pu Lafrik Xavier Duval. Pa zis pe morsele pei Moris an kominote, me sann kutla pe morsele lemond la net an kominote. Sa kalite absirdite li oblize instab.

Soodhun v. X. Duval

Depi byin boner Soodhun finn ankoler akoz Xavier Duval pe mars lor so platband kominal.

Lutchmeenaraidoo

Minis Finans ki ti sipoze amenn mirak ekonomik ti Vishnu Lutchmeenaraidoo. Me, Bhadain finn vinn an konfli avek li lor enn seri dosye depi kumansman. Mem si Lutchmeenaraidoo finn perdi grad enpe, li tuzur la, tuzur firye ar Bhadain. Lefet ki li finn pran gran gran lonn, investi dan lor, li klerman enn problem pu enn Minis Finans, me manyer ki Bhadain finn azir kont li par divilge tu kalite dokiman konfidansyel montre enn lot surs instabilite: enn manb kabine pe fer inspekter Clouseau kont enn lot!

Nuvo Minister Ridikil

Jugnauth finn kree enn nuvo minister. Bhadain ansarz. Li apel “*Financial Services, Good Governance ...*” etc. Lefet ki ena enn tel minister li vinn deklans 2 instabilite.

Premye, kimanyer Minis Finans pa ansarz Financial Insti-

tutions? Li pu instab sanses. Answit, li intenab ki enn Minis Good Governance pe fer lanket lor lezot Minis. Sa napa mars deper ar responsabilite kolektif dan sistem Westminster. Li pu instab sanses.

Dayal

Raj Dayal, li osi, li dute ki li finn pyeze pu zafer bal kuler. Li osi tuzur la dan Lasanble Nasyonal, pe sagrin ki li nepli Minis Lanvironnman, sirtu kan ena navir Benita ater tu-sa.

Gayan

Minis Gayan paret andeor kontrol kolektif Kabine. Li fer zafer ki lezot Minis pa kapav defann. Li nom so pros dan enn Trust Fund ki tom su so Minister, e sa provok enn ka divan Equal Opportunities Commission. Answit, li kennsel Methadone pu tu nuvo ki ule kontrol zot depandans lor opyat. Lerla, li niye problem ladrog sintetik.

Me. Kailash Trilochun

Avoka Trilochun, ki bofrer e osi kuzin Minis Bodha, tus Rs19 milyon kuma fiz avoka depi bord ICTA pu ka Emtel kont zot. Sa, li deza enn skandal. Anmemtan, ziska zordi (24 Ut), Trilochun tuzur Chermenn *Financial Intelligence Unit*, enn top regilater finans. Antretan, enn manb MSM nome Candahoo finn dir lapolis kumkwa li finn kup-kup figir Chermenn ICTA, enn Misye B. Beeharee, ki ti byin blese, *lor lord avoka Trilochun* pu ki peyman fiz napa tarde ankor. Li enn sityasyon grav. Lor la, Trilochun li avoka Komiser Lapolis Mario Nobin. Anpasan, FIU tom anba Minis Bhadain, tandi ki ICTA tom anba Biro Premye Minis.

An konklizyon, nu sigzer ki u lir lartik ki swiv, “Leta Leta”, lor nominasyon enn manb Bord EOC ki anfet ansarz cheke ki tu dimunn ena sans egal!

Lindsey Collen

Leta Leta: Zafer Yerriah

Premye Minis, Lider Lopoziyon, Prezidan, zot tu, zot fane

Normalman u ti a-krwar ki Prezidan, Premye Minis ek Lider Lopoziyon byin fer atansyon kan zot fer tu nominasyon. Me nominasyon kikenn lor Komision “Equal Opportunities”, zot ti devet fer enn atansyon spesyal. Omwin pu zot pa pas pu kuyon.

Me, non. Zot tule trwa prefer pas pu kuyon.

Lalwa EOI Act (2011) Seksyon 27 (1C) dir: “The members shall be appointed by the President of the Republic, acting on the advice of the Prime Minister [and] Before tendering advice to the President ... the Prime Minister shall consult the Leader of the Opposition.” Sa vedit, Premye Minis cheke, li al get Lider Lopoziyon, li cheke, li, lerla Premye Minis al get Prezidan, li cheke, me azir lor konsey Premye Minis. Alor, zot tuletwa inplike dan nominasyon sa Komision la.

Alor, lalwa dir ki Chermenn bizin ena tel tel kalifikasyon. Korek, li fini nome li, Khalid Tegally. Lerla lalwa dir bizin nom 3 aserer. Ala ki lalwa dir lor kimanyer nom sa 3 la:

Seksyon “27 (b) One of the members shall be a person who has been a law practitioner for not less than 5 years. (c) The other members shall be persons having knowledge and experience in the field of law, employment, industrial relations, sociology or administration.” (Enn bizin enn avoka ki’nn travay 5an, lezot bizin ena konesans swa lalwa, anlwa, relasyon indistriyel, sosyoloji swa ladministrasyon.)

Lot 2 aserer, ena Rishinand Roy Dookhony ki enn ansyin manb PSC ek ena enn nome Ganeshwar Shibchurn ki, li osi, li pa avoka. Alor, kisannla ki nome kuma avoka? Li enn avokat apel Gayle Marie-Jane Yerriah. Me, sel problem li pena 5 an lexperyans travay avoka.

Enn avoka ki ti pe defann enn kikenn divan sa Komision finn truve ki li mal-konstitue, e finn rann sa piblik.

Samem Me. Yerriah finn sumet so demision.

Me, tu pa fini la. Tandi ki Pravind Jugnauth finn dir so nominasyon ti “enn erer”, so papa, Premye Minis Aneerood Jugnauth finn dir li enn erer pu truv sa enn erer.

Lindsey Collen

LALIT akiz Pravind Jugnauth bayant Later Moris, amenn Nuvo Kolonizasyon

LALIT truv bidze Pravind Jugnauth byin trakasan.

Li pe Bayant Later dan enn fason Iresponsab

Li pe anonse ki Guvernman pu kontiyn permet, ankuraz e sibvansyonn proprieter terin pu zot bayant later Moris ar milyoner etranze.

LALIT pe apel pu aret sa kalite bayant later. Spekilasyon lor valer later, li pa prodiksyon, li pa kree anplwa, e li danzere.

Pravind Jugnauth anonse ki pu *ogmant* fasilite pu bayant later Moris – atraver so lalwa *Property Development Schemes* (ansyin IRS ek RES). Li finn mem revok sa kondisyon ki 25% vila rezerve pu Morisyin. Li finn revok limitasyon 50 arpan maximem pu enn proze. Li kapav nerport ki grander asterla. Anplis, sak vila nepli bizin lor mwins ki demi-arpan. Li kapav ziska 1.25 arpan pu enn sel vila.

Kote bann proze Smart Cities –

atraver so Investment Promotion Act – li finn mem kumans tir bann gard-fu par donn espes permi otomatik pu proze bayant later. *Local Authority* pa pu bizin donn lotorizasyon. Pu ena enn “Silent Agreement Principle”, kot apre enn dele, proze la al delavan otomatikman.

Asterla, Jugnauth pe dir dimunn deor ki vinn “settle” dan Moris pu kapav aste pa zis vila pu reste swa lwe swa re-vande, me pu gayn drwa aste apartman ubyin batiman komersyal.

Li enn veritab re-kolonizasyon ki Jugnauth pe promovwar. Nu repete ki li iresponsab.

Ti oredi servi later pu kree anplwa

Bidze la pena okenn vizyon pu kreasyon anplwa. Ena mezir pu tir zenn dan somaz – “youth taken out of unemployment”. Sa vedir ankor sa vye taktik pu kasyet somaz par ankor plis kur, ubyin *Youth Employment*

Program sibvansyone, me pa ditu kreasyon anplwa. Pena okenn kreasyon anplwa.

Plas kot ti kapav kree anplwa se prezizeman dan later: travay agrikol, travay dan lizinn prosesing ki pu nesaser pu prodwi agrikol, travay dan marketing lezot pei, travay dan agronomi ek lezot resers pu devlop prodiksyon. Me, Pravind Jugnauth pe viz pu bayant tu later Moris.

Pena okenn limit.

Anplis, pena okenn provizyon serye pu servi later pu mont lakaz pu dimunn ki pena lakaz. Ena zis promes vid, kuma sak Bidze. Ni pena okenn mansyon agrandisaz lespas piblik dan sak kartye, pu lwazir. Pena okenn mansyon servi later pu kree “bicycle path” ubyin santye pu “walking” pu dimunn kapav fer lamars otur Moris net.

*Rada Kistnasamy
pu LALIT 29 Ziyet, 2016*

Desin Giorgio Morandi, Still Life

LALIT so regar lor lefe katastrofik ki Bidze Pravind Jugnauth pu ena dan letan

Malgre lefe devastater ki sa Bidze pu ena, buku sindikalis pa finn konpran gravite sityasyon.

Parey kuma M. André Bonieux depi *Price Waterhouse Coopers* tap lame for-for lor mezir dan Bidze Jugnauth ki pu amenn *windfall gains* depi spekilasyon later, LALIT denons avek fors danze sa bann mem mezir la reprezante pu sosyete an-antye, inklir klas travayer.

Lefe devastater

Nu al pli lwen. Nu prevwar ki Bidze Jugnauth – si dimunn pa mobilize pu anpes met sa kalite mezir la anpratik – pu riske detrir sosyete Moris. Deza sosyete Moris inn frazilize par enn lamas dimunn ki suzanplwaye, ki pena sekirite travay, kot buku viv dan lakaz sere, kot fose ant ris ek pov pe grandi, e pena okenn lespwar nuvo sekter prodiktif ki pu kree anlwa. Li sa kalite problem ekonomik ki inn deza provok tu kalite problem sosyal: depi oldep, ras lasenn, brakaz, e tusa suvan liye avek enn lot problem sosyo-ekonomik setadir problem ladrog e ti bizines otur trafik ladrog. Problem ekonomik osi deklans vyolans dan lafami ek enn zenerasyon zanfan ki'nn perdi tu reper.

Pravind Jugnauth na pa propoz naryen nuvo anterm prodiksyon – mem Lindsay Rivière deplor sa – me so Bidze inn vinn met an *likidasyon* sel resurs prodiktif ki kapav kree anlwa dan lavenir: *later agrikol*.

Nepli ena enn limit a komye later tablisman gayn drwa zis konverti, bayante. Aster proprietier teryin kapav bayant totalite later Moris, vann li avek milyarder depi deor, ki investi ladan, ki kuver li ar beton ek teren golf, ki re-vann li ar lot milyarder deor. Samem senaryo kosmar ki Percy Mistry ti pe propoze me ki personn pa ti pran kont a lepok parski nu ti krwar

li pe koz nerport. Asterla sa kosmar la, sa kosmar pu lepep Moris, fer PWC mari kontan, fer sa 1% ki pu met tu sa larzan la dan zot kontabank mari kontan. Samem LALIT atir latansyon popilasyon parski LALIT li enn parti ki defann sosyete dan so lansanb, pa enn ti-klas ki profite depi bayant later.

Ki mezir ki nefast

Ki sa mezir dan Bidze Jugnauth ki LALIT pe kritike? Misye Bonieux fer referans a mem mezir dan kumansman kominike ki PWC inn tire:

1. Anlevman gard-fu legal otur Plan Devlopman Fonsye (PDS). Pu dimunn ki napa finn reysi swiv sanzman ki finn ena dan apelasyon, sa PDS la, li zis IRS ek RES avek enn nuvo nom ek enpe mwins gardfu. Si u pran anlevman gard-fu ansam avek sanzman ki pe ena dan *Investment Promotion Act* (kad legal *Smart Cities*) li pu pli fasil pu propriete sikriye ek lezot gran propriyeter vann later agrikol ar milyoner ki sorti lot pei e fer imans som larzan, enn fwa. Kuma nu tu kone, anretur pu so larzan pu tablisman, milyoner depi lot pei gayn Rezidans Permanan pu zot ek pu zot anturaz, ubyen dan ka ki zot investi, zot ek zot lanturaz gayn sitwayennte, setadir *nasyonalite*.

Anpratik sa vedir ki Minis pe donn permi pu konversyon later, e anlev so tax, pe donn permi pu morselman e anlev so tax, pe donn drwa vann later san pey fre anrezistrem, pe donn drwa inport materyo konstrikasyon san tax ladwann, pe tir TVA lor materyo konstrikasyon pu sa bann vila la. Mem inkom tax, tablisman pa bizin peye pu 8 an. Tusala pe fer dan sa nuvo kad legat kot finn tir gardfu. Nepli

ena gardfu demokratik, nonpli. Otorite Lokal pu nepli ena enn mo-adir. Okontrer, guvernman pe donn enn kut akselerater pu permi konstrikasyon, e BOI pe gayn nuvo puvwar al delavan ar tu dosye divan zot deza. Samem kalite mezir PWC pe dir pu grandman ankurazan. Pu donn permi otomatik kan enn sertin dele inn traverse, setadir mem si pa finn byen etidye ubyin mem si pa finn etidye ditu, kumsa tu kalite bayante pu bayante. Pravind Jugnauth finn mem anlev restriksyon kot 25% Smart Cities ti pu rezerve pu Morisyen ek dyaspora. Asterla, 100% pu kolon depi deor.

Kolonizasyon?

Savedir ki stratezi ekonomik guvernman li baze lor enn kalite kolonizasyon parey kuma Israel fer dan Palestinn. Li kree enn anklav kot dimunn ris depi exteryer, kolonizater, vinn res anferme deryer difil barble avek enn sistem sekirite. Moris pu ena sa mem realite Apartheid la, kot sak sa bann anklav la pu liye par loturut ar bann lezot anklav e ar bann Malls.

2. Otorizasyon pu non-sitwayen aste apartman ek batiman komersyal, kuma PWC eksplike ena dan Bidze, e li ena rezon. Dapre sa mezir la, amwen ki nu kapav ranvers li, pu ena kolonizasyon istil Israel, ogmante ale mem, dan enn fason surnwa.

Sa kalite mezir dan Bidze Pravind Jugnauth donn prev ki revandikasyon propriete sikriye ek spekilater ti pe fer, finn aksepte. E kan Jugnauth fer sa kalite konsesyon ar kapitalist la, li inn kree enn sistem pu rwinn nu peyi.

Lindsey Collen, tradir depi Angle VN.

Kriz dan klas kapitalis Moris agrave

Enn dan lot, tu kapitalist dan Moris andete ziska lagorz.
Samem kifer li pa itil pu Bidze depann lor zot pu kreasyon anlwa.

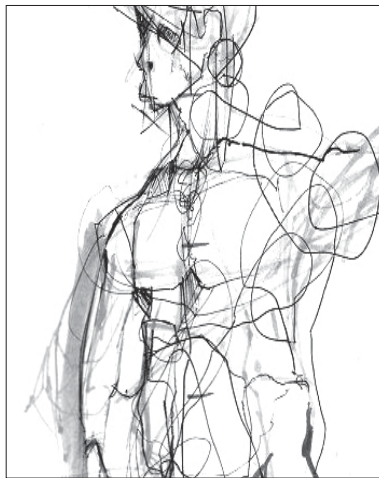
Apré Minis Pravind Jugnauth so Bidze prezante le 29 Ziyet, gran ideolog burzwa Lindsay Rivière finn vinn devwal buku lor sityasyon klas kapitalis Moris dan kontext aktyel. Li finn analiz Bidze depi pwindevi lintere bann kapitalist Moris dan zot lansanb. Seki li ena pu dir interesan parski so komanter montre a ki pwin bidze Pravind Jugnauth pena kapasite amenn okenn solisyon pu burzwazi Moris fas-a kriz ekonomik.

Bidze pa pu relans lekonomi kapitalis

Premyerman, dan enn intervyu dan *Le Defi 7 Ut*, 2016 apre bidze, Lindsay Rivière dir ki li sinserman krwar ki bidze pa pu sanz latmosfer dan lemond biznes dan enn fason radikal, ni pu akseler bann zafer. Rezon la, dapre li, se aköz guvernman pe fye lor kapitalist Moris pu ogmant aktivite ekonomik, me selman bann kapitalist pa dan enn pozisyon pu fer sa. Li explike ki bann kapitalist dan Moris esuffle finansyerman depi plizyer lane. Zot telman esuffle ki zot ena plis ki Rs200 milya det. Zot pena ase fon ni kad pu lans dan gro proze investisman. Anplis, kapitalist Moris finn investi buku larzan lot pei, dan Lafrik e mem Lazi. Lindsay Rivière dir li pa truv okenn gro proze pe vini ki kapav amenn anlwa ubyin ogmant exportasyon par buku. Alor pena gro proze ki ena kapasite amenn krwasans kapitalis, li dir.

Bidze pa pu amenn prodiksyon

Dan mem intervyu, Lindsay Rivière dir ki se Leta ki ti bizin pran sarz relans investisman. Selman Pravind Jugnauth pe dir ki guvernman so priyorite se pu limit depans piblik.

Alor Lindsay Rivière pa truve kot investisman pu sorti. Sirtu kan 83% investisman etranze (FDI) pe al direk dan sekter imobilye, setadir li pa prodiktif ditu. Kapav sa pu kree inpe anlwa akurterm, li dir, me li sertenman pa pu asir krwasans dan prodiksyon pu exportasyon. Lindsay Rivière finn devwal a ki pwin burzwazi Moris dezespere.

Kapitalist Moris pare pu fer spekilasyon later e bayant bon later agrikol pu konble zot det e ogmant zot kapital.

Alor, nu truve ki kapitalist Moris ena plis lintere pu delokalize ki pu kree anlwa dan Moris ek Rodrig. Zot ena plis lintere detrir lekonomi Moris, detrir anlwa Moris.

Minis Pravind Jugnauth, parey kuma so papa, parey kuma Minis Lutchmeenaraidoo dan sa 19 mwa depi guvernman Lepep opuvwar, parey kuma Xavier Duval, Sithanen, Bérenger avan, pe donn burzwazi Moris kudme dan sa destriksyon la. Mem si sa destriksyon la pa dan lintere ni klas travayer, ni tiburzwazi, ni mem dan lintere alonterm klas kapitalist dan so lansanb Moris. Li vremen ler pu devir sa sistem ekonomik destriktif la.

Rajni Lallah

ANSYIN LIZINN, NUVO FAZ LOPERASYON

Lizinn Textiles Industries

Lizinn *Textiles (Textayl)* enn parmi pli ansyin dan Zonn Frans dan Plaine Lauzan, e ki finn aster inplante dan kumansman Beau Bassin, pe fer fas a buku sanzman.

Rekritman dan Moris mem

Avek larive nuvo patron, avek finisyon kontra travayer etranze – depi Lasinn, Nepal, Sri Lanka, Bangladesh – lizinn Textiles pe rant dan enn nuvo faz operasyon.

Patron pe dir pu aret pran travayer depi deor; zot reprezant tro buku depans – kote biye, lokasyon, dilo, lalimyer. Pu rekumans pran travayer Morisyin, zot dir. Zot fini uver aplikasyon pu rekrit 200 travayer, e zot fini uver enn Sant pu donn lantrennman masinis. Zot finn dir ki pa pu ena QC (*quality control*). Travayer pu travay an-grup, e latas pu kalkile an grup. Enn grup pu bizin fer tel kantite linz (garment), pa tel kantite kol, sipa lamans kuma avan. Ler travay pu sanze, osi. Pa pu travay Samdi, me pu rantre pli boner fini pli tar.

Travayer ki deza travay Textiles pe sey konpran kimanyer nuvo sistem travay pu ete. Ena parmi natirelman ki per perdi travay “overtaym” aköz lapey lafin dimwa pu mwins.

Anne-Marie Joly

Apovrisman klas mwayenn

Kan dimunn koz “apovrisman klas mwayenn”, ki exakteman zot pe dir?

Dan sa lartik la, Ram Seegobin definir enpe pli prezizeman

kimanyer sa klas la afekte

par diferan polisi ekonomik Guvernman.

E pli inportan ankor,

li expoz kimanyer lintere sa “klas mwayenn” la,

li anfet, pare kuma klas travayer,

dan lalit kont gran kapitalistl.

Sak lane otur deba lor Bidze, nu tann sa koze lor “apovrisman klas mwayenn”: ena mem mamb parti swadizan degos ki pran sa traka la. Purtan ena enn gran proporsyon klas travayer ki gayn enn lapey ki apenn sifizan pu sirviv; purtan ena enn mazorite travayer ki ena selman enn lanplwa preker, lor kontra, bat-bate, sezonye.

Politik ultra-liberal

Apovrisman dimunn dan klas mwayenn, li enn rezilta inevitab politik ekonomik ultra-liberal ki tu guvernman finn inpoze lor popilasyon. Alor li initil pu zis konstat difikilte finansye dimunn ki truv zot mem dan sa klas sosyal ki dekrir kuma “klas mwayenn”.

Klas mwayenn kapav definir kuma sa klas ki regroup dimunn ki ena enn reveni ki permet zot kuver zot depans, permet zot konsome e anmemtan met de kote inpe larzan sak mwa. Zot met sa lekonomi la dan enn kont savings ki raport lintere e ogmant zot reveni.

Ki lefe enn politik ekonomik ultra-liberal ena lor sityasyon finansye dimunn dan sa klas la?

Enn lefe santral politik ekonomik ultra-liberal se ogmantasyon tax indirek ki taxe konsomasyon plito ki reveni; purtan suvan tann bann regroupman dimunn dan klas mwayenn proteste kont tax lor reveni (*Income Tax*), suvan ena demand pu ogmant

alawans inkom tax, enn demand ki anfet favoriz dimunn ek byen gro reveni. Pursantaz inkom tax finn kontinye diminye ziska li finn vinn 15% pu tu dimunn, ki u enn travayer, enn ti-komersan, ubyen enn gran konpayni kuma enn labank ubyen enn tablisman. Alor guvernman gayn laplipar so reveni depi tax indirek kuma TVA ki taxe konsomasyon. Dimunn dan klas mwayenn ki depans enn bon parti so reveni lor konsomasyon, li sibir sa tax indirek la, li pey sa 15% TVA lor preske tu seki li konsome. Alor nu kapav dir ki rezim taxasyon ki koresponn ar politik ekonomik kapitalist iltraliberal, li otomatikman pu amenn enn rediksyon dan kapasite konsomasyon dimunn dan klas mwayenn, e enn apovrisman relatif dan sa klas la.

Larzan bonmarse pu gran kapitalist

Enn dezyem lefe enn politik ekonomik iltraliberal, se tandans pu fer larzan vinn pli bomarse pu gran kapitalist. Sektor prive dan Moris ena plis ki Rs200 milyar det lor lekel zot pey lintere: alor kan guvernman e Labank Santral diminye to dintere banker, se sektor prive ki benefisye parski zot ena mwins lintere pu peye. Si to dintere diminye par 1%, sa vedir ki gran kapitalist ena Rs2 milyar lintere mwins pu peye par an.

Par kont, dimunn dan klas

mwayenn ki ena enn kont savings dan labank, reveni lintere ki zot gayne li diminye: zordi to dintere ki dimunn gayne lor zot kont savings, li mwins ki 3%. (Dan lepase lintere lor savings ti depas 10%). Dayer sa nivo lintere byen ba dan labank, se sa ki finn amenn proliferasyon bann Ponzi e Super Cash Back Gold ki finn rwinn buku dimunn dan klas mwayenn.

Alor nu truve ki li inevitab ki pu ena enn apovrisman dimunn dan klas mwayenn atraver mezir ki koresponn ar enn politik ekonomik kapitalist iltraliberal, anmemtan ki lanplwa vinn preker, anmemtan ki enn kus klas travayer tom dan enn lamizer nwar.

Alor veritab konba se kont politik ekonomik kapitalist ultra-liberal, kont akaparman ekonomik par burzwazi, e sa konba la li dan lintere dimunn dan klas mwayenn osi byen ki dimunn dan klas travayer.

Ram Seegobin

Desin Picasso

Pravind Jugnauth anons Mezir ki Maske Problem Somaz

Kan Jugnauth dir li pu tir dimunn dan somaz,

li pa ditu mem zafer ki kree anplwa: li plito kasyet lefet ki dimunn pena travay.

Fasa problem somaz parmi zenn, Minis Pravind Jugnauth finn dan so diskur bidze, anons enn seri mezir ki viz pu bes sif somaz ki pe vinn alarman. Avek so bann mezir, li dir 21,400 zenn pu sorti depi sitiasyon somaz. U pu krwar ena kreasyon 21,400 anplwa. Me anfet pu ena zis *plasman tanporer* dan diferan plas. Minis Finans pe plito maske problem somaz ar so bann mezir e pa pe kree lanplwa avek sekirite danplwa.

Plasman

Alor dan so bidze Pravind Jugnauth anons 4,000 plasman su *National Skills Development Programme* ki pu organiz treyning dan 4 sektor ekonomik kot 1,000 zenn pu plase dan sak sektor. Sa li treyning, pa anplwa. Ena sektor ICT, turism ek ospitalite, nersing ek konstriksyon. (Parkont sektor lagrikiltir ek agro-alimenter pa figure parmi sa 4 sektor la, purtan si ena enn sektor ki merit latansyon e ki ena enn gran linportans pu lepep se sa sektor la.) Bann treyni su sa program la pu benefisyen stipend Rs5,000. Sa mezir la pa ekivo kreasyon lanplwa. Anfet sa stipend ki guvernman pe deburse la reprezant enn gro sibvansyon pu patron sektor prive.

Lot mezir ki Minis Pravind Jugnauth anonse se kontinyasyon *Youth Employment Programme* (YEP) avek plasman enn lot 2,000 zenn 16 ziska 30 an dan bann lantrepriz. YEP ti met dibut su guvernman PTr/PMSD an 2013 kan Xavier Duval ti Minis Finans. Zenn ki rant program YEP kapav gayn plasman dan enn travay pu enn an lor enn stipend Rs6,000 a Rs12,000 depandan lor sertifikata. Guvernman kontribiye lamwatye stipend pu sak treyni ek patron pey lot lamwatye. Ala enn lot mezir ki guvernman servi pu maske sif somaz e anmemtan sibvansyon patron. Suvan patron aret so stazyer avan li fini fer so 10 mwa e lerla li refer apel pu nuvo stazyer pu kontiyn benefisyen sibvansyon lor lapey.

Treyning

Pravind Jugnauth osi anons mezir pu 1,200 zenn gayn treyning pu al travay lor krwazyer ek plasman 200 treyni inzenyer dan sektor piblik. Ankor mezir ki ofer treyning anplas lanplwa.

Sa bann mezir ki dan diskur bidze Pravind Jugnauth li pa ditu reprezant kreasyon lanplwa. Li pe rann dimunn pli “employable” dizon. Diskur Bidze ena buku

intox pu fer krwar pe kree anplwa.

Pravind Jugnauth osi anons 7,200 nominasyon pu ranpli pos vakan dan servis sivil. Me sa pa vedir kreasyon nuvo anplwa. Pos la deza la. Lor la, Jugnauth pa dir komye anplwa pe perdi avek fermtir para-etatik, kan ena sa bann amalgamasyon ki li finn anonse dan so prop Bidze. Li usi estime ki 7,000 nuvo job pu kree dan sektor prive avek so bann mezir ekonomik pu ogmant krwasans. Sa li byin ipotetik e mank presizyon lor ki bann sektor ki pu zener sa lanplwa la. Ala dapre so kalkil kimanyer sa ariv sa sif 21,400 zenn ki pu sorti depi sitiasyon somaz.

Mank Program

Apré 20 mwa opuvwar guvernman Lepep pa finn ena enn program serye pu kreasyon lanplwa. An Ut lane dernye, Premye Minis, Aneerood Jugnauth dan so diskur *Vision 2030* finn anons kreasyon 100,000 anplwa dan diferan sektor.

Kot sa 100,000 anplwa la?

Me enn an apre pa tande ki finn ariv sa 100,000 lanplwa.

Dan diskur bidze, Pravind Jugnauth finn preske kasyet plan *Vision 2030* ki SAJ ti adrese a bann *kapitenn* sektor prive. Preske alafin so diskur ki li fer masyon enn sel fwa *Vision 2030*. Ondire ena plizyer vizon dan guvernman, Vishnu Lutchmeenaraidoo, SAJ ek Pravind Jugnauth, 3 Minis Finans ki finn swiv enn apre lot depi Desam 2014.

Rada Kistnasamy

Desin Van Gogh, Fam dan karo

Jabaljas ek Bulbak

Jabaljas: To finn tande, Bulbak: Minis Bhadain finn dir PM pa bizin al delavan ek proze Heritage City. Purtan sa ti so proze personel, ki li ti pe ofer an kado a Aneerood Jugnauth.

Bulbak: Mo finn tann sa. Me sirman to finn tande kifer proze la finn abandone.

Jabaljas: Dapre seki mo finn tande, aparaman ena danze ki Bagatel Dam pu eklate e lera nuvo batiman parlman ansam ek tu depite pu anba dilo, san kont nuvo biro PM.

Bulbak: Me kan Bhadain ti mazinn sa proze la, pa ti deza ena Bagatel Dam? Ki manyer aster la ki li al dekuver sa danze la ?

Jabaljas: To pa pe konpran, Bulbak: se enn konseye Pravind Jugnauth ki finn fann sa palab la. Ondire finn lev enn gro ros ek pil sa lor Bhadain.

Bulbak: To pe fer konfizyon, Jabaljas: sa zafer lev gro ros ek pile, se seki Lutchmeenaraidoo dir Bhadain ti fer ar li. To pa kapav imazine enn bon garson kuma Pravind pu kapav fer enn zafer parey.

Jabaljas: Me dan tusala, ena enn zafer ki mo pa pe tro konpran: Aneerood Jugnauth finn dir ki li personelman ankor an faver proze Heritage City, me li finn bizin aksepte desizyon mazorite dan Konsey Minis.

Bulbak: To ule dir ki Premye Minis pa paret krwar dan sa zafer Bagatel Dam ena danze eklate, sinon li osi ti pu an faver abandonn sa proze ridikil la.

Jabaljas: Abe kifer to pe apel sa enn proze ridikil: avan ki enn mazorite kabine minis desid pu abandonn sa proze la, zame mo pa finn tann okenn minis eksprim okenn rezerv lor la.

Bulbak: Dir mwa enn ku, Jabaljas: to finn tande ki batiman parlman kot li ete asterla, li kule kan lapli tonbe? Non. To finn tande ki plafon biro PM dan batiman trezor pe grene? Non. Alor dir mwa enn ku: kifer bizin depans par milyar rupi pu enn nuvo batiman parlman e enn nuvo biro pu Premye Minis. To pa truv sa ridikil, twa?

Jabaljas: Kapav et to ena rezon; me selman to bizin admet sa proze Heritage City ti pu enn zafer grandyoz, enn veritab moniman!

Bulbak: Me la kuma li ete, li plis kuma enn tonbo pu Lalyans Lepep. To truv enn guvernman kapav kontinye pu lontan ek minis ki pe pas tu zot letan pil gro-gro ros lor zot koleg.

Jabaljas: Enn dernye traka mo ena, Bulbak: ki pu ariv tu sa milyar rupi ki Soodhun finn fini geyne ek so bann kamarad dan Larabi Seodit pu sa proze la.

Bulbak: Abe guvernman pu kapav servi sa larzan la pu pey so bann avoka; la osi kitfwa pu ase.

Apel pu Lartik pu Revi

Si enn lekter anvi sumet enn lartik pu Revi 126, kontakte Rada Kistnasamy kot LALIT, Normalman lartik bizin rantre enn semenn avan Revi sorti.

Invitasyon pu Konferans LALIT lor Diego

Si u anvi gayn enn invitasyon pu 2yem Konferans Aksyon LALIT lor kestyon Diego Garcia, kontakte nerport ki manb LALIT. Li pu le 1 ek 2 Oktob.

Vizit www.lalitmauritius.org

Nu websayt pe tuzur kontiyn vinn pli popiler. Nu pe gayn 4,000 a 8,000 hits par zur.

Sa vedir 1,000,000 hits dan 6 mwa. Sa ogmantasyon la kwinsid introdiksyon enn seri nuvo fyicher. Par exanp, aster nu ena klip video YouTube ek odyo SoundCloud osi byin ki lartik ekrit.

LALIT so medya inklir:

- Reynion brans sak 15-enn dan sak landrwa. Sa li pumon enn parti kuma LALIT.
- REVI LALIT sak 2 mwa ar so distribisyon militan e so abone. .
- Distribisyon trak 8,000 sak ennde mwa dan lagar.
- Reynion diferan Komisyon LALIT ki regilye.
- Kolaz lafis kan nesaser.
- e-mel ki nu servi pu res ankontak ar sinpatizan.
- Lartik dan lapres burzwa e invitasyon depi Radyo.
- Reynion kartye lor tem kanpayn

Kanpayn reynion kartye lor kestyon later

Si u anvi asiste dan ubyin organiz enn reynion kartye kot u-mem ubyin dan landrwa kot u, fer nu kone. Nu kanpayn later li get kestyon: "Eski later Moris -- sirtu so bann gran siperfisi -- pe servi dan lintere tu dimunn?" Sirtu nu pe remet ankestyon 2 zafer: plantasyon mono-krop kann, enn kote, ek bayantaz lager agrikol ar milyarder, lot kote.

Telefonn lor 208 5551

Panel 1: Prezide Rajni Lallah

- *Natir ek Listwar ONG par Lindsey Collen*. Rezime: ONG enn term ki ti invante par UN an 1945 pu asir stati obzervater lorganizasyon kuma Lions ek Rotary. ONG finn propaze ar proze neo-liberal. Zot lorganizasyon ki evre parmi klas oprime me dan faver klas posedan.

- *Listwar ONG Moris, e Sertin Asonpsyon lor ONG par Vijay Naraidoo*. Rezime: Enn istorik depi lorganizasyon sosyo-relizye bann lane 1920 dan Moris, travers par seki nu asime ONG ete, ziska enn kritik lor so birokrasi, e so mank pertinans profon.

Panel 2: Prezide Rajni Lallah

- *ONG Internasyonal ek zot sumisyon sutenab divan Azanda Inperyalist par Yves Pitchen*. Rezime: Ena gran ONG ki inplemant politik etranzer USA dan lezot pei. Alor, seki CIA ti fer avan – kuma sanzman rezim – ONG fer zordi, atraver finans muvman, furni ekipman, e sanz Guvernman depi an-deor pei la, san okenn demokrasi.

- *Developman ONG Repiblik Moris par Ram Seegobin*. Rezime: Pandan lepok kolonizasyon ti ena paternalism dan servis sosyal. Apre finn ena plizir deseni lalit *politik*. Zordi nu dan lareaksyon, kan neo-liberalism pe atak lamas dimunn oprime; ONG form parti dan sa atak la.

Panel 3: Prezide Lindsey Collen

- *Greenpeace sutenir Park Marin, ki inplik pli gran danze pu Lanvironnman par Rada Kistnasamy*. Rezime: Bi Greenpeace, zot kler lor so sayt. Me, Leta UK finn instal enn pyez pu ONG lanvironnman, e Greenpeace finn tom ladan, ziska li al-ankont so prop bi.

- *Love Bridge ek Eco-Bridge: Pon Ver Kwa? par Rajni Lallah*. Rezime: Rajni ti analiz sa 2 ONG byin “vizib”, sakenn separeman, e finn montre ki zot tipik ONG ki ase manipilater, paternalist, kuyoner, kareman farfeli.

Panel 4: Prezide Lindsey Collen

- *Lide deryer CSR? Ki CSR finn fer Moris? A ki pwin Leta, ONG, Sekter Prive Kapav sanz lavi dimunn atraver CSR? par Daniella Bastien & Daden Venkatasamy*. Rezime: Enn papye byin reserse, e ki remet an-kestyon buku seki dimunn pran lamone kontan, lor CSR.

- *Kimanyer Sekter ONG kapav Travay pli Efektivman ar Leta? par Tania Diolle*. Rezime: Avek referans a buku so prop resers, Tania finn komant ONG e re-met ankestyon ankadreman teorik pu konpran ONG.

- *Danze CSR pu Klas Travayer par Alain Ah-Vee*. Rezime: Papye la montre kimanyer CSR enn mwayin maske lalit ant klas travayer ek klas kapitalist.

Panel 5: Prezide Alain Ah-Vee

- *ONG: USA ki vize dan Moris Zordi? par Anne-Marie Joly*. Rezime: Akoz USA ena lintere dan Diego Garcia e akoz renuelman bay ar UK pe vini lafin 2016, USA finn, ant ot, finans ONG pu ki li redwir an silans dimunn ki kapav koze kont politik USA. Li ti osi lir enn let uver konzwin ki ti avoy lasosyasyon pu dimann zot refiz sa larzan la.

- *Dyagnoz erone vedir Tretman erone: Lexperyans personel 2 ONG par Jean-Yves Dick*. Rezime: Dan 2 ONG, ti ena enn varyete analiz diferan par sak manb diferan lor lakoz problem ki pe adrese (enn an ledikasyon, lot lor later/lanvironnman). Sakenn ti ena enn persepsyon sibzektiv. Me, seki ti pu pli interesan, se si dimunn ti get anba sa persepsyon problem, sa persepsyon sibzektiv, ki sakenn ena; bizin enn analiz partaze ansam pli syantifik lor problem sosyete, dan enn fason obzektiv.

Panel 6 : Prezide Alain Ah-Vee

- *Fenomenn ONG-izasyon Lasosyasyon Fam Moris par Marlene Joseph & Sadna Jumnoodo*. Rezime: Lorganizasyon fam ena 3 vag, anterm listwar. Anmemtan ki premye ek dezyem vag tuzur la, enn trwazyem vag, ONG, finn kumanse. Diferans se ONG pa anfavor enn atak kont patriarsi, ni emansipasyon, ni liberasyon: li ule enn poyne fam grinpe lor lesel inegalite patriarkal.

- *Nesosite pu Lorganizayson Klas Travayer par Kisna Kistnasamy*. Rezime: Kan li finn ekut tu papye, Kisna finn prezant enn konklizyon byin for lor nesosite klas travayer organiz limem dan enn fason indepandan, otonom, oto-finanse. Li enn lalit ant bann klas, li finn dir. E pu amenn sa lalit la ver laviktwar, bizin ena enn bi *politik* pu atak rasinn bann problem sosyal.

Progre dan Analiz “Fenomenn ONG”

Kan LALIT ti organiz Sinpozyom lor ONG,
li ti parski nu ti truve ki sa proliferasyon sa nuvo zar lorganizasyon
ki apel “ONG”,
li kapav pli trakasan ki zame nu pa ti realize.
Anfet pandan sinpozyom la,
nu ti realiz enormite sa kalite lorganizasyon
ki opere dan klas travayer, me kontrole par klas burzwa.

Dan LALIT so Sinpozyom lor ONG le 30 ek 31 Ziyet, ti ena 13 prezantasyon lor tu kalite tem (*get bwat agos*), e ti ena deba extreman anrissan apre sak 2 papye. Dan LALIT, nu pa ti ena bi pu sorti avek enn nuvo konpreansyon an-komin lor fenomenn ONG, me seki ti vremen extra-ordiner se kimanyer, apre premye demizurne, nu ti fini kumans tom dakor lor enn seri pwin inportan. Ariv lafin Sinpozyom, ala progre ki finn fer:

Pa tu organizasyon ki ONG

Nu finn partaz enn konpreansyon an-komin ki, kan nu koz “ONG”, nu pe koz pa tu lorganizasyon ki pa “gubernmantal”, me selman *enn sertin kalite* lorganizasyon byin spesifik, ki reyni plizir bann karakteristik swivan:

- *Li rule par enn Bord* pa par enn lasanble manb ki elir enn komite.
- *Li finanse depi andeor* lorganizasyon, sinon li pa kapav existe.
- *Li fer travay saritab.*
- *Li sible ubyin target* so bann “benefisyer”, ki zot, zot enn lot grup dimunn.
- *Suvan ena larzan avan* pu tel ubyin tel aktivite, lerala ONG forme pu gayn larzan la.
- *Li suvan forme par lorganizasyon kapitalist* pu “rann servis” dimunn dan klas travayer.
- *Li fer travay ki Leta ti oredi fer, me san so akawntabiliti.*
- *Li pa demokratik.*
- *Li apolitik, mem anti-politik;* sa vedir li promuvwar statiko.

- *Li form parti enn atak ideozik* kont bann klas oprime.

- *ONG finn kree, antan ki term, par Nasyon Zini,* e premye ki akredite ti Lions ek Rotary.

- *ONG finn propaze* par ofansiv neo-liberal.

Tandi ki lezot lorganizasyon – kuma lasosyasyon, koperativ, sindika, klib dan landrwa, komite kartye – zot lorganizasyon dan klas oprime, ki regroup klas oprime, e ki viz pu rezud problem par zot prop refleksyon e par zot prop aksyon. Zot otozere, oto-finance, e independan. Zot rule dan enn fason demokratik. Zot ena enn bi politik, pu liber dimunn. Zot pa ONG.

Anfet, kan nu pe get dezarwa sektor ONG avek evennman *apre* nu Sinpozyom, nu kumans truv veritab danze ki ONG reprezante pu lalit pu sanz sa sosyete inzist la.

Depandan kuma ONG depandan lor CSR patron, ena tu sort kalite distorsyon kot patron favoriz ONG pros ar so famiy ubyin mem pros ar so yerarsi relizye. E lerala, mem kan Leta kumans rebran kontrol lor lamwatye sa larzan CSR la, lerala

gayn enn divizyon kominalo-relizye parmi diferan ONG. Kifer? Parski enn sel ku ena ONG ki nepli pe gayn larzan patron ki zot ti abitye gayne. Parey, kan Lutchmeenaraidoo ti akord Rs100 milyon (Rs100,000,000!) a ONG *Lovebridge*, sa osi finn fer lezot lorganizasyon ankoler – sirtu ki *Lovebridge* li evidaman pros ar enn relizyon; li mem servi infrastruktir enn relizyon pu so reynion.

Dan dernye sesyon, lor propozisyon Yves Pitchen ek Jean Yves Dick, ti decide pu lans enn seri study group lor Marxism, pu nu devlop e populariz sa kalite analiz *obzektiv* la.

Dan Revi 125, ena rezime 3 prezantasyon ki get ONG kuma enn fenomenn, enn par Ram Seegobin, enn par Lindsey Collen, enn par Vijay Naraidoo. Ena reportaz Sinpozyom lor nu sayt www.lalitmauritius.org plis ena osi bann papye an antye, e dan seksyon NEWS e dan seksyon DOCUMENTS. U pu remarke ena buku papye ki ti lor laspe spesifik ki orater la finn swazire pu explike.

Lindsey Collen

Fenomenn ONG dan Moris

Proliferasyon seki apel “ONG” ki interes LALIT

Dan sinpozyom LALIT lor ONG, manb LALIT Ram Seegobin ti fer enn diskur ki explik byin klerman kot fenomenn ONG sorti e ki so sinifikasyon dan Moris. Nu ena plezir pibliye so diskur.

Li pa ditu bi nu sinpozyom pu swa dyaboliz, swa kilpabiliz dimunn ki aktif dan ONG.

Dan Moris, nu ena enn sosyete ki nu kapav dir iper organize. Dan byin tiginn pei u ena enn sosyete ki telman organize. Dan sak vilaz ena enn lasosyasyon fam. Dan sak vilaz ena sosyete sit. Dan sak vilaz ena 2-3 klib sportif. Alor nu viv dan enn pei, enn sosyete ki byin-byin organize. Seki nu pe sey fer dan sa sinpozyom la se pu konpran sa relativman nuvo fenomenn apel fenomenn ONG. Nu pa pe get bann ONG enn par enn. Nu pa isi pu gete sipa ena sertin bon, sertin pa bon. Seki nu pe gete zordi, nu pe sey konpran fenomenn propagasyon bann ONG: dan ki kontext istorik zot finn devlope, e osi ki lefe zot ena lor sosyete. Sa ki interes nu buku plis ki get ONG, enn par enn.

Fenomenn ONG

Alor kan nu get devlopman fenomenn ONG dan Moris, mo pena lintansyon fer listarik kimanyer diferan ONG finn devlope. Mo sirtu interese pu koz lor kimanyer sa fenomenn devlopman ONG dan Moris finn koresponn ar enn peryod istorik spesifik.

Sosyete Moris finn organize depi byin lontan, me dan dernye 10-15 an, nu finn gayn enn nuvo fenomenn ki nu pu apel fenomenn ONG. Li nuvo sa. Nerport ki devlopman ki ena dan sosyete li evidaman depann lor ideoloji ki dominan a nerport ki moman. Li depann osi lor politik ekonomik ki koresponn ar sa ideoloji dominan. Pu explik sa inpe plis,

nu pu get diferan kontext istorik dan Moris isi. Sa kitfwa pu ed nu konpran diferan faktor ki finn favoriz proliferasyon bann ONG, ki finn amenn sa fenomenn ONG dan dernye 10-20 an.

Lepok kolonyal

Dan Moris isi, nu finn travers lepok kolonyal. Pandan lepok kolonyal, leta kolonyal ti dekuraz tu regroupman striktire. Mem sindika ti ilegal pandan tut long peryod kolonyal ziska bann lane 30-40. Leta ti dekuraz regroupman striktirel e li ti anmemtan dekuraz aksyon kolektif. Leta kolonyal li karakterize par enn sosyete deklas kot ena inegalite ekstraordiner e kot dimunn mizer gayn difikilte sirviv. Alor kimanyer kapitalis reysi stabiliz sa sityasyon kot ena sa kalite disparite, inegalite sosyal, kot ena sa kalite represyon depi ladministrasyon kolonyal?

Enn fason, se atraver enn latitid paternalist. Setadir nu gayn enn leta ki introdwir sistem “poor law”. An Kreol ti dir li “purlor” mem, a lepok. Ti ena enn lalwa apel “*Poor Law*” su lekel dimunn ki pre pu krev defin ti pe gayn enn ti lasistans. Apel sa “lasistans sosyal”. Alor leta ena sa latitid paternalist vizavi dimunn mizer, dir zot kumsa, “Wi, nu kone zot mizer parski zot pena travay, parski zot pa gayn lapey ase.” Me seki Leta pu fer, li pu gete si ena dimunn ki pu mor defin, e si ena, li pu dir, “OK, u kapav gayn enn ti lasistans sosyal su *Poor Law*.” Lerla ti ena lezot lorganizasyon sirtu Legliz, ki ti organiz aksyon karitatif pu ed dimunn byin mizer ki pa pe kapav sirviv. Alor dan lepok kolonyal, ena sa kalite latitid paternalist vizavi problem sosyal, vizavi lamizer, vizavi lafin.

Nuvo Kontext

Apartir bann lane 1930-40 dan Moris, nu gayn enn nuvo sityasyon devlope. Globalman

onivo internasyonal, Moris vinn su linfliyans revolusyon sosyalist ki pe arive dan Larisi e plitar dan Lasinn. Anmemtan dan bann lane 1930-40-50, ena bann gran-gran lalit kont sistem kolonyal, seki ti apel lalit pu “liberasyon nasyonal”. Sa nuvo sityasyon internasyonal zener enn nuvo kontext ideolojik dan bann lane 1930-40.

Anmemtan dan Moris isi Parti Travayis ti’nn kumans ena buku linfliyans dan bann lane 1930-40-50, e li, asontur, li ti infliyanse par seki pe arive dan Grand Bretayn. Kumsamem nu gayn devlopman sa ideoloji ki apel “Fabian”. Li kuma Parti Travayis ti ete dan Grand Bretayn e kuma Parti Travayis ti ete isi dan bann lane 1940-50. Kuran “Fabian” ti enn espes Sosyal Demokrasi.

Alor kan met tusala ansam, dan bann lane 1930-40, li ena enn lefe dan Moris isi. Nu gayn par exanp, kreasyon seki ti apel “Sosyete Bienfezans”. Nu gayn devlopman sindika. Nu gayn devlopman muvman koperativ. Zot tu form parti bann gran muvman ki adres problem ki travayer ek dimunn mizer ti pe gayne. Ek zot tu ti turn otur lalit politik ki Parti Travayist ti pe amene sa lepok la.

Atraver bann aksyon politik otur Lindepandans, nu gayn devlopman seki nu kapav apel bann *elemen Welfare State*. Setadir lopital gratis, ledikasyon gratis, pansyon. Tu sa elemen Welfare State pu devlope otur lalit pu Lindepandans. Sa mem tandans- la, li aksantye apre 1970 kan MMM vinn byin aktif, kan sindika vinn pli demokratik, pli mobilize, kan komite kartye kumans devlope partu pu fer fas a problem ki dimunn gayn kot li reste. Alor kumsa ki sa tandans oto-lorganizasyon plito politik la li aksantye.

Reaksyon burzwazi

Me MMM ena enn langaz (mo pa pe dir enn politik) marxist baze lor teori marxist. Alor tutswit, ena enn reaksyon depi burzwazi. Sa reaksyon la li striktire byin suvan atraver Legliz. Par exanp, fasa sa lorganizasyon ki MMM ti pe amene onivo kartye partu, nu truv legliz met dibut enn zafer ki apel IDP (*Institut pour le Developpement et le Progres*). Dapre mwa, sa li enn bann premye siyn ki nu pe rant dan enn peryod ONG. IDP li ti enn organizasyon ki met dibut, finanse e ki ti anlway dimunn pu fer enn travay spesifik. Li ti sirtu ena pu fer enn travay ideolojik, pu fer enn travay anti-kominis pu fer enn travay pu klas burzwazi dan Moris.

Ofansiv neo-liberal

Alor la, nu ariv bann lane 1980. Apartir bann lane '80 onivo mondyal, nu truv enn lofansiv seki apel kapitalism neoliberal – ki fer atraver FMI, atraver La-bank Mondyal, atraver WTO. Sa lofansiv kapitalism neoliberal ena enn lefe dan bann pei kuma Moris, kuma dan buku lezot pei. Arundhati Roy ti dekrir avek prezizyon kuma sa arive dan Lenn osi, dan sa klip video nu fek gete pandan Sinpozyom. Li arive kan sa presyon kapitalist neoliberal pus ver enn dezangazman leta. Pu kapitalist neoliberal, lideal se ki pena Leta ditu (apart kitfwa zis lapolis). Zot, zot pa ule Leta intervenir dan nanye. Zot ule Leta retir limem. Alor apartir bann lane 80, nu truv Leta kumans retir limem depi zestyon problem sosyal kuma lapovrete, kuma maladi, kuma HIV-AIDS, kuma problem ladrog. Leta retir limem e anmemtan, li re-introdwir sa fenomenn siblaz (ki ti ena su Poor law). Setadir li etabli enn rezis sosyal, e li dekret kot ena “pos-de-povrete”.

Manyer ki ena dimunn koze, u tya krwar kan u get map moris, u pu truv bann pos kumsa kot ena povrete lor map. Zot pu dir u, “Leres landrwa, korek. Ena

zis bann ti-pos povrete, e tu seki bizin fer se okip sa bann pos-de-povrete-la”. Dapre zot, se ONG avek larzan *Corporate Social Responsibility* (CSR) ki pu okip sa.

Zot finn fini organiz sa kalite “siblaz” la. Siblaz la li fini ariv met lor papye aster: ena rezis soysal, ena lalist “pos-de-povrete”. Yer [ti ena prezantasyon Bidze lavey], nu finn tann Minis Finans koze kumadir li kone avek gran prezizyon ki ena 6,400 dimunn ki pe viv dan extrem povrete. Leta finn resans zot. Zot fini kone ekzatemman kot sa bann dimunn la ete. Alor, nu truve ki ena sa fenomenn kot leta retir limem, abdik depi so responsabilite, e anmemtan se ONG avek sutyin larzan gran-gran korporasyon ki vinn ansarz okip problem lamizer.

Si nu get, par exanp, problem dimunn ki adik ar ladrog. Pa kapav ena sa sistem kuma buku lezot organizasyon ena kot manb kontribiye atraver kotite, e organizasyon la rule dan enn fason oto-finanse. Pu dimunn adik ladrog, zot problem prinsipal se kuma zot pu gayn prosin doz. Zot problem se pa pu pey zot kotite lafin dimwa. Alor sak ONG ena so prop spesifisite. Me kan nu get li anzeneral, kan pe get fenomenn ONG so devlopman dan dernye 10-15 an, nu truve ki li koresponn a sa lepok kapitalism ultra-liberal, sa lepok kapitalism kot Leta retir limem.

Lexanp CSR

Anu get seki finn ariv CSR, parski sa li explik buku. Sithanen li enn parmi bann gran pret kapitalis ultra-liberal dan Moris. Se li, antan ki Minis Finans, ki met dibut CSR. Setadir se li diminye tu depans lor problem sosyal e se li ki met dibut CSR ki konstitiye avek 2% profi bann gran konpayni. Anmemtan Sithanen li bes to taxasyon. Pu bann gran konpayni avan, li ti 25-30%. Li bes li li fer li vinn 15%, parey kuma tax tu dimunn

ki li, li 15%. Lerla Sithanen dir zot, “Get sa, mo finn bes zot tax buku, me 2% ladan, met sa dan enn fon CSR pu kapav okip dimunn dan lebezwin.”

Dan kumansman, kan li met sa enn fon CSR la, Guvernman etabli gaydaynns ki definir kimanyer pu depans sa larzan la. Vini mem, ariv lane dernyer, Minis Finans Lutchmeenaraidoo tir bann gaydaynns aköz li truv li tro birokratik. Lerla li les bann korporasyon zot-mem deside kot pu met sa larzan CSR la, dan sekter kot zot krwar ena plis irzans. Alor se bann korporasyon ki deside kot pu met larzan CSR. Me evidaman seki nu finn truve anfet, se bann korporasyon met dibut zot prop ONG. Tu tablisman, konpayni prive, kolom, gran kad, met dibut ONG pu okip lasante, pu okip ledikasyon, pu okip bann zanfan andikape. Alor sekter prive li met 2% so profi dan enn fon, li pran sa larzan-la, li met li dan ONG ki li-mem, u so pros met dibut, anlway dimunn e gard ONG su so kontrol.

Yer, [dan Bidze 2016] Guvernman sanz desizyon. Aster sa larzan CSR la li pu tuzur 2% profi korporasyon. Me ladiferans se dan sa larzan la, lamwatye pu al dan enn fon, enn spes fondasyon ki finn met dibut (enn lot spes ONG). Lot lamwatye, patron pu gete kuma li pu partaz sa limem. Nuvo fondasyon ki pe kree la, li pu lamwatye sekter prive ek lamwatye guvernman. Ansam zot pu deside ki pu fer ar sa larzan la.

Alor kan get seki finn ariv CSR depi ki finn met li dibut, u al konpran buku kitsoz. Me sirtu, nu ariv konpran ki se sa mem ideoloji ki deryer kapitalism ultra-liberal ki ankuraz sa proliferasyon ONG. Ena osi bann organizasyon guvernmental ki paret pe fer mem travay kuma *National Empowerment Foundation* (NEF). Bann Britanik ena enn drol mo pu sa. Zot apel sa “Quango”, setadir bann quasi-NGO.

ORGANIZASYON NON-GUVERNMENTAL

Enn Apersi lor so Listwar e lor Asonpsyon lor li

Enn bann rezon kifer ena proliferasyon ONG se ki ena enn larzan ki “available”. Ena larzan la avan, lerala, u gayn dimunn ki met dibut ONG pu gayn sa larzan la. Sak lane, zot remarke, li enn lane konsakre pu travay lor enn nuvo kestyon, sipa kestyon ladrog, par exanp, pe vini. Alor par kantite ONG kumans met dibut pu okip problem ladrog. Lane prosenn, li vinn lane zanfan lari. Alor, ena enn kantite organizasyon met dibut pu gayn sa larzan konsakre pu travay zanfan lari la. Finalman larzan la al ver enn sekter ki sanze sak lane.

Konklizyon

Alor finalman nu bizin konpran sa fenomenn ONG, pa anterm dyaboliz ONG ubyin dimunn ki fer travay ONG.

Dimunn bizin konsyan ki ete sa fenomenn ONG la e nu bizin konpran ki ONG pa neserman enn progre par rapor a seki ti ena avan.

Sa fenomenn la, sa proliferasyon enn stil lorganizasyon apel ONG, li koresponn ar enn peryod istorik done.

Li koresponn ar enn azanda ekonomik burzwazi. Li koresponn ar enn ideoloji dominan. Kifer li inportan pu konpran li, se nu bizin konpran ki sa fenomenn ONG (pa sak ONG enn par enn) li retard lalit pu veritab progre.

Depi nu pwindevi, enn parmi bann gran problem otur fenomenn ONG se ki li drenn buku resurs. Li drenn buku zefor dimunn.

Me finalman, so pli gro problem se ki li enn terin ki fer abstraksyon lefet ki dan Moris, nu pe viv dan enn sosyete de klas. ONG li truv sosyete kuma enn sosyete korek e zis inpe “pos” problem. Si u dir ki ena bann “pos” problem, u pe anfet dir ki globalman tu korek.

Ram Seegobin

An 1921 dimunn ti lans enn lorganizasyon non guvernmental sou lapelasyon Christian and Indian Charity and Religious Organisation. Paralelman ena sendika lev latet ki ti apel Union Ouvrière et Fraternelle, Mauritius Workmen’s Association ek Mauritius Railways Workman’s Burial Fund Association. Zot obzektif pu defann lentere travayer. Zot finn enspir buku asosyasyon ki li defann travayer uswa kree fon pu servis lamor. Plitar an 1943 Basdeo Bissioondoyal ek so frer Sookdeo kree enn organizasyon ki zot apel Jan Andolan, ‘muvman lepep’, pu defann lentere dimunn dorizinn endyen.

Pran lanpler terib

ONG inn pran enn lanpler terib dan Moris. Zot tipe debruye avek zot prop kontribisyon kotite, avek donasyon, avek lev fon (laraf, pas lamok). An 2009 guvernma vinn ek enn politik sanse pu ed ONG: fer zot benefisyer grant 2% lor profi anyel konpayen prive. Ala ki ONG forme lor vites kuma nu dir sanpyon puse gran kantite apre lapli. Ala enn lalis aktivite zot dir zot fer :

- * Fer presyon pu ki ena developma pa tard- tarde
- * Donn kudme pu diminye povrete
- * Milite pu lavansma fam
- * Ranforsi drwa imen
- * Kot ena dictatir fer presyon lor zot
- * Swiv depre bann aksyon ki pa korek ek denonse
- * Azir kuma reprezantan sosyete sivil
- * Defann drwa dimunn andikape
- * Etablir enn rezo avek lezot ONG dan pei ek saki dan lot pei.

Anplis, ONG dir ki zot partisip dan priz desizyon dan pei, zot napa travay pu zot prop lentere, zot pa bann dimunn koronpi kuma politisyen ek kuma anplwaye sekter piblik. Zot dir ki zot pratik ‘bonn guvernans’, zot respekse prensip. Me eski u finn tann dir lane sanze mam komite ONG reste?

Gayndlaynz ti’nn anleve

Buku dir ki ONG zot feb, zot tipti ek fann-fane ek zot travay pu zot lentere personel. Zot servi medya pu fer zot prop promosyon, fer enn ti deklarasyon, enn ti fotopu zot konvenk donater ki larzan pa pe al dan dilo me pe byen servi pu proze ki inn gayn finans.

Depi inn anlev gaydlayns dan CSR mazorite ONG pleyen ki zot pa ase finansman. Ala ki bidze 2016 sanz prensip CSR.

ONG ki byen gran entevenir lor plan nasyonal. Zot ena enn ‘kliantel’ pu okipe, benefisyer zot proze.

Ena osi ONG ki fer lalyans avek parti politik, lekotreri osi vre. Enn sosyo-kiltirel ki anrgistre kuma enn ONG, donn modord ki parti pu vote. Pa bliye ki sosyo-kiltirel gayn sibsidi ek guvernma me li pran pozisyon politik.

Ena saki nu apel ‘sosyete de servis’. Zot fer konsiltasyon medikal gratis pu donn linet, zot donn enn molton. Ena appel sa donn enn dizef pu pran enn bef. Parski kan inn fini donn molton sipa linet naryen na pa inn sanze, sistem la inn res parey.

Pu fini, ena ONG inn telma gran kot zot mem bizen anplwaye direkter, kontab, animater etc. Birokrasi pli lur ki dan sekter piblik.

Vijay Naraidoo
9 Ut 2016

Natir ek Listwar ONG

Ki exakteman “ONG” ete? Kot sa mo la sorti? Ki listwar “ONG”? Ki natir?

Introdiksyon

Nu pe get ONG zordi parski li finn vinn enn “sekte” dan sosyete. E sa li enn devlopman resan. Alor, nu truve ki ena sekte prive, sekte piblik ek sekte ONG ki, par exanp, furni servis sosyal.

Nu kone so let ule dir “*Organizasyon Non-Guvernmental*”. Me, sa pa ed nu konpran fenomenn la. ONG definitivman pa nerpport ki lorganizasyon ki pa Guvernmental.

Anu kumans par gete kimanyer dimunn *organiz* zot-mem dan sosyete “modern”, setadir dan dernye 250 an kot klas kapitalist inn pran puvwar, instal so “leta burzwa” dusman-dusman partu lor bul later.

Etan done ena 2 klas prinsipal, enn ki bizin al travay pu enn lapey sak mwa, ubyin latas, ek lot la ki kontrol later-labank- kapitalizinn, etc – e ki donn travay (nepli dan kad legal esklavaz, nepli dan kad langazman me dan kad legal kapitalist) – anu get form lorganizasyon dan sa kad la.

Organizasyon dan klas travayer

Antred informel net: Vwazin ed vwazin. Depi kumansman letan, pandan tutlong listwar limanite, samem form antred kuran. Li “natir imin”. Li finn predomine pandan 100,000 banane. E li tuzur la.

Inpe pli striktire: e.g. Sit kot kree enn espes labank.

Lorganizasyon formel: Koperativ, Lasosyasyon, Sindika – tu demokratik.

Parti Politik: ki viz pu sanz sistem an-zeneral. Parti Travayis dan bann lane 1940, MMM dan bann lane 1970 ti parti politik dan klas travayer, sakenn pu 10 an par la. Zordi ena LALIT.

Organizasyon dan klas kapitalist

Franmasonnri: Ena enn rezo sosyete ki inifye diferan klan dan burzwazi e ki osi inifye zot tu ansam ar ansyin proprieter feodal, sirtu ena sosyete sekre kuma Franmasonnri.

Pepinyer pu Franmasonnri: Rotary, Lions, Rotaract kot klas kapitalist inifye zot ar diferan profesyonel dan landrwa. Pa organize demokratikman ditu.

Think Tenk: Zordi ena enn ta fondasyon, think tenk – ki gid sistem kapitalist internasyonal – e ki azir kuma enn espes mulin-a-reflesi pu sey sap sistem burzwa depi so tandans ver dezord. Alor, u gayn parmi pli gran zordi: Soros Foundation ek National Endowment for Democracy ek pli a-drwat Rand Corporation, Heritage Foundation. Par milye ena. Zot tu ena sistem Bord, alor rule kuma enn konpayni.

Ena lasosyasyon pirman patronal: Dan sak pei, ena. Dan Moris: *Business Mauritius* (MEF ek JEC amalgame), ena patron exportater, patron disik, patron lotel ki sakenn ena so lasosyasyon.

Parti Politik kontrole par burzwazi: Dan USA: e Repiblikin e Demokrat anfind-kont kontrole par diferan seksyon burzwazi. Dan Lend, Congress ek BJP kontrole par burzwazi. Dan Moris, PMSD sel parti politik ne dan burzwazi, me tu kontrole par burzwazi zordi – met LALIT dekote. Lezot finn tom su kontrol burzwazi.

ONG, dan tusala?

Abe, ONG kot rantre ladan? Tu sa kalite lorganizasyon ki existe pu travayer, enn kote, e pu patron, lot kote, e mo pankor mansyonn ONG!

Me, sa so lakle: ONG li byin suvan forme par klas kapitalist, li organize dan lintere klas kapitalist, li rule par enn bord, li finanse direktteman par klas

burzwa ek Leta burzwa ek institisyon burzwa. Me li suvan *sible* (ubyin *target*) dimunn dan klas travayer. Larogans burzwazi anpes zot mem tande ki zot pe servi enn metafor militer! ONG enn form lorganizasyon kontrole par, finanse par, gide par klas dominan, e li suvan dir li pe “rann servis” bann pov, bann viktim, bann feb. Alor so lefe an-gro se pu ranforsi klas kapitalis e so reyn. So lefe se pu fer pov res depandan, viktim res viktim, e feb res trankil.

Alor, get ki arive: klas kapitalist kontiyn prodir lamizer tulezur. Li prodir somaz, li prodir problem depi lozman ziska vol, depi delinkans ziska depandans lor ladrog. E anmemtan, e se sa ki nu pe gete zordi, li pe kantonn lenerzi buku dimunn, suvan zenn – atraver enn laparey ideozik imans – dan enn kankan ONG.

ONG pa expoz lakoz lamizer, lakoz somaz, lakoz problem lozman, lakoz vol, lakoz depandans lor sibstans. So fonksyon obzektiv, kan byin gete, se *pu kasyet seki pe prodir tu sa problem la*. So fonksyon obzektiv se pu kasyet responsabilite sistem kapitalist e klas kapitalist. ONG tultan sey rezud problem *kumsidire problem la li luvraz bondye*. Antretan, ris pe vinn pli ris, pov pli pov.

Anmemtan, ONG ena enn lot fonksyon. Zot fer enn travay – mal-peye, mal-organize, mal-finanse, pa demokratik – ki Leta Burzwa ti oredi fer. Zot furni ledikasyon, lozman, lasante – kuma lasarite, kan Guvernman ti bizin organiz tusala kuma *enn drwa*.

Kumsa ki ONG li form parti problem la. Li pa form parti solisyon la. Kumsa ki ONG, li vinn enn danze.

Angro, seki karakteriz enn ONG:

- Dimunn ki rul li, li pa mem

dimunn ki benefisyer; enn grup target enn lot. (Pa oto-organize; li servi metafor militer: *sible*).

- Li depandan lor finansman extern. (Pa oto-finance).

- Li finanse par seki anfet responsab kree problem ki li pe sanse palye.

- Li rule par enn Bord (li pa demokratik).

- Li pena enn vizyon politik pu sanz lakoz sa problem ki li pe palye.

Listwar

Avan sa term “ONG” existe, ti deza ena sa kalite lorganizasyon ki zordi apel ONG. Sirtu ti deza ena Lions, Rotary.

Isi, mo pu donn enn apersi lor enn espes kotri ki ti ena buku linfliyans lepok liberal, 100-150 an desela. Sef ladan ti enn ideolog Franmason milyoner Britanik apel Cecil Rhodes (mor 1902). Mo mansyonn li, parski depi lane dernyer, ena enn nuvo rebelyon kont li. Muvman etidyan Sid Afrik ti proteste, reysi fer tir stati Cecil Rhodes divan Liniversite Cape Town. Sa lane la, enn muvman parey inn lev latet kont enn stati dan Kolez Oriel dan Liniversite Oxford. Rhodes, so pulin Alfred Milner, Minis Balfour (koni pu Balfour Declaration), bankye Rothchild, plitar bankye Rockefeller (tu franmason e dan Lions ubyin Rotary), ti ena enn “plan” ki tuzur la, ki viz pu gayn enn lemond antye inifye anba klas dirizan Anglo-Amerikin. E zot servi enn stratezi ideolozik pu fer li. Ala, model orizinal pu sa term ONG.

“ONG” enn mo invante par Nasyon Zini 1945

Mo “ONG”, li pa enn term ki ti pran nesans dan enn lalit lamas dimunn oprime, non.

Lexpresyon “ONG” pu “Organizasyon Non-Guvernmental” ti invante an 1945 kan Nasyon Zini (UN) ti met dibut pu inifye ansam tu diferan *Guvernman*, e ti inplik enn stati “obzervater” dan UN. Sa ti sirtu dan ECOSOC.

Ti ena Lions ki ti premye ONG rekonet, lerla Rotary. Zot tuzur la.

Me, ONG pa ti tro inportan sa lepok la. Ti ena tigit.

Bizin dir ki lalit *politik* ti plito predomine ant 1900 ek 1980 par la. Gran viktwar ti inklir 3 chalennj politik a sistem kapitalist:

(i) revolisyon dan Larisi, ki finn osi kontribiye pu amenn

(ii) welfer steyt dan Lerop, e

(iii) pu amenn chalennj anti-kolonyal.

Lalit *politik* ti pli for. E ti efikas.

Propagasyon ONG

Me, an 1970-80 kumans truv ONG proliferere avek *Structural Adjustment Program* ki FMI ek Labank Mondyal inpoze. Setadir lepok neo-liberal. Amizir fors Guvernman privatize, FMI/BM nuri ONG pu amorti sok. Kumsa ki Leta kumans furni enn servis sosyal zis minimal, pa akawntebil, pa kuma enn drwa. Dan Moris, nu gayn lefe sa liberalism avek enn retar 10-20 an, akoz lagrev Ut 79 ek Muvman 1980, e lafors defansiv dan All Workers’ Conference (1995-9).

Kolaps 3 chalennj kont kapitalism

Sa 3 chalennj mo ti mansyone kont reyn kapitalist finn kolaps anmemtan. Thatcher ek Reagan ti ferdelans politik pu sa defet la. Sistem Sovyetik kolaps, welfer steyt sed plas pu privatizasyon, rezim “sosyalizant” dan diferan pei Tyer Mond pran sime kapitalist. Sinbol sa sanzman la dan ka Moris ti an 1982: Paul Bérenger, militan sosyalist ziska 1981, li vinn anonse an piblik ki FMI pa pe *inpoz* kondisyon de naryin; neo-liberalism li tu simpleman “*gestion saine de l’économie*”!

Anfet depi 1970, neo-liberalism finn planifye so atak kont lamas dimunn dan enn fason politik. Li finn fer so premye *World Economic Forum*, Davos.

Kumsa ki kapital finansye pran ladireksyon politik mondyal. Tu lezot kuran politik abazurdi. Ariv 1992, Fukuyama anons “The End of History”, enn atak enpe deklarer kont Marx so fraz “*The history of all hitherto existing society is the history of class struggles.*” E mem Aneerood Jugnauth, ki koni kuma enn dimunn ki pa lir liv, li amenn enn kopi kan li al Rodrig!

Copenhag 1995

An risponns a sa lorganizasyon otur “lekonomi”, Nasyon Zini fer enn gran Some “sosyal” (*Social Summit* Copenhagen, 1995). La ki al tom dakor lor divizyon ideolozik preske total ant “le sosyal” ek “lekonomi”, enn divizyon ki reprezant kad ideolozik pu enn retur ver sa “travay sosyal” saritab-saritab la. Nu return bann lane 1800! La, zordi, nu gayn Fondasyon George Soros ek National Endowment for Democracy, ant ot, ki vinn ranplas bann Rhodes, Milner, etc kuma ideolog ek bayerdefon.

Enn ta espes ONG ne. “50 Years is Enough” kont FMI-Labank Mondyal. Ala manyer zot dekrir zot mem: “*dedicated to the profound transformation of the World Bank and the International Monetary Fund (IMF)*”. Li apolitik. So bi se pu zis *reform* sistem moneter. E zot lev kas ar kapitalist, pey biye pu gayn partisipan dan manifestasyon. Li vinn enn model enpe bizar pu prosenn 20 an. Espes “Iwe enn laful milti-kiltirel” pu enn kont-manifestasyon. Enn lot but dan lidership ideolozik sa kuran reformist la se Ignacio Ramonet, redakter *Le Monde Diplomatique* ki an 1998 lans lide ATTAC, enn NGO ki viz enn tax lor kapital finansye. Buku militan tom ladan, kuma enn stratezi politik! Lan 2000 enn konsep Kreyin apel “Jubilee” kot rey det pu milener, rantre. Sann kut la, li vinn kareman relizye.

Apartir 2001 *World Social*

Nesesite bann Lorganizasyon Klas Travayer

Forum kumanse dan Porto Alegre vizavi World Economic Forum Davos. Ala divizyon mortel la konsakre. Fondater WSF, Oded Grajew, li enn manb *Ethos Institute for Business and Social Responsibility*, enn lorganizasyon ki mastermaynd konsepsyon C.S.R! Deryer WSF ean gro-gro ONG, veritab birokrasi internasyonal imans, kuma Oxfam, Greenpeace, ActionAID, Civicus, Amnesty International, Medecin sans Frontiers, etc. Me, tandi ki World Economic Forum dan Davos ena politisyin inportan prezan, e sa fer li byin “politik”, World Social Forum, li res tuzur apolitik. Pu ki u anrezistre kuma enn lorganizasyon partisipan, fode u enn ONG napa enn parti politik.

Ki nu bizin fer?

1. Nu premye langazman li *politik*, e li bizin politik. Se *sa* ki donn nu enn oryantasyon alonterm. Se *sa* ki gid nu lezot langazman dan enn lasosyasyon, enn sindika – kot nu bizin sey res aktif plito *a-la-baz*.
2. Swazir donn u letan dan travay ki *pre-politik*, pa pirman “sosyal”. Li diferan.
3. Averti lezot kamarad, sirtu zenn, lor danze tu travay sosyal swa saritab oservis kapitalist.
4. Denons CSR. Expoz natir pro-kapitalist buku ONG.
5. Expoz lintere birokratik dan travay sosyal. Sa lane la, par exanp, UN pe lans so nuvo *Sustainable Development Goals*. Ena 169 spes target, e zot estim \$254 milya – ki 2 fwa pli gran ki bidze “led” mondyal anyel – pu servi pu mezir travay ONG!
6. Si u travay dan enn ONG, tret u anlwayer kuma nerport ki anlwayer.

Lindsey Collen

Papye prezante par Kisna Kistnasamy kuma konklizyon Sinpozyom LALIT lor ONG.

Lazurne Samdi ek Dimans granmatin, nu finn ena analiz ek refleksyon byin ris ki inportan pu nu, antan ki mamb dan bann lasosyasyon ek osi mamb enn parti politik. Fasa sa fenomenn ONG-izasyon ki nu pe fer fas dan enn lepok ultra-liberalism, mo papye li lor linportans ena lorganizasyon klas travayer – setadir oto-lorganizasyon andeor kontrol burzwazi ek Leta.

Enn pwin ki finn resorti pandan deba se bann ONG, zot pa ditu remet ankestyon sa sistem ekonomik dan lekel nu viv. Zot pa kritik sa sistem ekonomik ki responsab inegalite dan sosyete. Sa li enn steytmennt ki nu kapav fer san okenn ezitasyon. Bann ONG, malgre tu bonn volonte, zot pena kapasite pu remet ankestyon sosyete deklas, ki anfet responsab inegalite. ONG fer abstraksyon sosyete deklas, zot refiz get vre lakoz problem sosyal e kumsa ki ONG so tandans li al ver stabiliz sa sistem ekonomik ki veritab lakoz inegalite, mem zistifye li.

Dezyem pwin, se nu finn klarifye diferans ant “NGO” ek lasosyasyon.

Zot pa ditu mem zafer. Kan nu koz lorganizasyon klas travayer, nu pe koz lasosyasyon, koperativ, komite kartye, sindika. Kot mamb vinn ansam, asosye e organize, pu adres enn problem kolektif e met latet ansam pu travay enn solisyon kolektif ki pu benefisyen mazorite dimunn.

Nu finn truve kimanyer lorganizasyon klas travayer:

- ena mamb ki deside pu vinn ansam me ONG zot, zot ena dimunn ki zot pe “sible”.
- tu mamb swa pey kotite ubyin kontribiye kan nesese, e buku so travay pa dimann gro finans, tandi ki “NGO” zot leksistans baze lor finansman, swa depi Leta, swa depi sekte prive lokal u internasyonal, swa depi azans finansman, e parfwa mem depi lanbasad

enn lot pei.

- ena demokrasi kot lasanble so mamb vot so komite. Mamb komite li revokab e komite redevab anver lansanble so mamb. NGO pena demokrasi, ena enn bord nome/oto-proklame ki pran desizyon e li pena kont pu rande apart kapav anver zot bayerdefon, seki finans zot.

- ena bi pu travay enn solisyon kolektif me NGO zot azanda bizin kadre avek seki pe finans zot.

- ena potansyel pu depas kad rezud “enn problem spesifik” (single issue) pu get problem dan so anye, get lakoz problem, la-surs problem. Get gran. Uver vizyon. NGO li fer tu, par so natir, pu get zis simptom, pu raptis vizyon, pu ranferm regar.

Kuma nu finn konpran dan dokimanter Arundhati Roy ki nu finn gete premye zur ek dezyem zur Sinpozyon, NGO depolitize rezistans. Li apiy lor febles dimunn. Li fer apel baze lor febles dimunn, li fer apel pu ki dimunn pled febles.

Me, par kont, kan nu pe get seki nesese pu remet ankestyon sa sistem inegal ek inzis la, anfet nu ti bizin pe tultan pled lafors. Lafors nu ena, parski nu mazorite, nu mazorite dimunn ki bizin travay pu enn lapey. E, seki pe dominann nu, li enn minorite. Alor lafors, nu ena e nu bizin pled lafors.

Li krisyal ki nu dakor pu analiz sosyete dan lekel nu pe viv kuma enn sosyete deklas e kot enn minorite pe explwat enn mazorite. Profi patron li rezilta sa explwatasyon mazorite dimunn ki bizin travay pu viv par enn minorite kapitalis. Kan pe servi 2% profi kuma CSR pu finans ONG, ki sa ule dir? Li ule dir ki ONG, li ule, li pa ule, li pe partisip dan explwatasyon klas travayer, dan dominasyon lamas dimunn ki bizin travay pu viv par enn minorite kapitalis. Sa premye konsta.

Alor, kimanyer lorganizasyon klas travayer vinn inportan, vinn nesese dan ranversman

sa sistem ekonomik la? Pandan deba dan Sinpozyom sa 2 aur la, nu finn met NGO de-kote e nu finn etablir ki NGO napa form parti lorganizasyon klas travayer. Nu finn etablir ki lorganizasyon klas travayer se lasosyasyon demokratik, korporativ, komite kartye, lasosyasyon fam, sindika, tu form lorganizasyon ki vinn ansam pu adres problem dan sosyete kolektivman. Papye lor muvman fam inn explik sa byin. E finn kontribiye par expoz sa presyon ONG-izasyon klerman. Daniella inn explike kimanyer komite kartye zwenn pu adres problem landrwa e azir kolektivman pu abitan landrwa, fer petisyon, al get Lemer. Me tu sa bann lasosyasyon ki form parti lorganizasyon klas travayer zot pa neserman ena zuti, pa neserman ena lemwayin pu truv lakoz pu sa problem imedya ki zot pe adrese. Li pa otomatik pu truv problem la dan so antye, dan so lansanb. Li dan so lalit lor terin ki amenn li pu truv pli gran, pu sitye problem dan enn vizyon pli larz.

Mo pu donn enn lexamp. Isi ena bann kamarad depi Brans LALIT Site Richelieu. Sa brans la, ansam avek Muvman Lakaz, inn donn kudme pu organiz bann fami dan Site Richelieu ki ena enn problem lakaz grav. Ena 20 fami ki vinn ansam aköz zot pe res dan lakaz site ki guvernman finn vann ar zot e ki zordi pe menas pu tom lor zot latet.

Me, kan Brans *Lalit*, Muvman Lakaz e abitan sa bann lakaz vinn ansam pu gete kimanyer pu adres sa problem la, tutswit kestyon Smart Sitiz, vila pu dimunn ris, IRS vinn lor azanda.

Kimanyer, enn kote, Guvernman pe donn tu kalite fasilite pu milyarder depi lot pei pu vinn ranz lakaz dan Moris e lot kote, sa mem Guvernman pa pe ranz lakaz pu dimunn ki pena.

Byin vit nu ariv kot kestyon kritik, kestyon krisiyal, setadir pu get zot problem spesifik dan enn konpreasyon pli larz. Sa amenn nu poz kestyon lor

politik lozman sa Guvernman la. Militan politik, eleman avanse dan landrwa, ansam, kumans truv lakoz problem lozman.

Sa lexamp ki mo'nn servi amenn mwa lor sa lot form lorganizasyon klas travayer, so lorganizasyon politik. Linportans parti politik se ki li permet gayn sa vizyon larz tu problem, e li permet osi liye tu lalit ansam ver enn sel bi stratezik. Bi stratezik li klerman pu konbat e ranvers sistem kapitalist, met dibut enn sistem sosyalist. Sa mem sa vizyon larz ki mo ti mansyone la.

Inifye otur program

Enn parti politik ki ena enn program pu klas travayer, li lorganizasyon ki amenn ansam tu lalit, aksyon lorganizasyon klas travayer ver sa bi stratezik la. Dan sa prosesis pu amenn ansam tu bann lalit dan klas travayer, li ed mamb plis avanse parmi travayer, parmi lamas dimunn, pu emerze, enn lavangard. Sa lavangard ki emerze ena sa kapasite pu reflesi andeor kad ideoloji kapitalist; li truv limit sa sistem kapitalist.

Anu get sindika. Sindika li lorganizasyon kot klas travayer plis organize. Me, enn sindika li pa otomatikman kree kondisyon pu enn sosyete sosyalist.

Me, dan prosesis ki travayer pe organize lor so sayt, dan so sekter travay, e kan li truve ki so lidship, so negosyater al tom dakor lor enn solisyon negosye, lerla ki ena mamb sindika, setadir manb pli avanse, kumans truv limit zis lalit dan sindika. Linportans sindika se li ranforsi lorganizasyon klas travayer antan ki klas. Li amenn konsyans de klas. Atraver lalit sindikal, travayer realize ki ena patron, enn kote, ek ena travayer, lot kote. Travayer pran konsyans sa realite kolektif ki problem lor zot sayt travay, problem ki zot pe gayne pu tir rasyon, problem pu gayn enn lakaz ki li kapav peye, li pa zis enn problem individyel, pu li ek so famiy. Li enn problem deklas. Tu dimunn dan sa klas la

pe amenn sa lalit parey.

Sa lavangard ki kumans emerze dan lalit tulezur klas travayer realiz limit sa sistem ekonomik zordi – limit ki sistem ekonomik anplas. Sistem anplas napa futi ranz lakaz pu dimunn. Li dan inkapsite pu kree travay pu tu dimunn. Li enn sistem ki zame pa pu kapav garanti egalite pu tu dimunn. Lavangard la kumans realize ki sosyete ki li ule, li enn sosyete kot pena zis “drwa”, me ena tu seki neser pu viv byin, pu epannwir antan ki imin.

Sa lavangard la kumans truv neserite enn lot form lorganizasyon neser pu chalenj sa sistem ekonomik inegal. E sa se parti politik modern ki uver sa posibilite. Anfet bizin enn parti politik ki ena enn program delit ki koresponn a sa neserite pu organize dan landrwa, dan sindika, dan korporativ, dan muvman fam pu defann lintere tu dimunn ki travay pu viv e kimanyer enn parti politik ede pu konpran realite zordi e an mem tan planifye aksyon kordone atraver so program pu al ver konstriksyon sa kalite sosyete kot ena egalite.

Parti

Seki bizin se konstrir enn parti politik ki so program adres problem zordi e anmemtan kestyonn sa sistem la. Li bizin kestyonn sa sistem la, pa kosyonn sa sistem la, pa donn sistem la serom.

Fode ena enn program politik ki ena kuma moter sa klas travayer organize ek so lavangard ki permet mazinn sa sosyete sosialis, kot ena egalite pu tu.

Apré 2 zur analiz ek deba, li vinn ankor plis inportan, ankor plis kritik, pu konpran nu langazman. Nu langazman politik, so bi se pa pu sulaz sufrans dimunn individyelman. Nu langazman se pu amenn lafors sakenn nu aksyon, nu lalit ansam, pu kree sa lafors ki amenn klas travayer organize ek so lorganizasyon politik ki ena potansyel pu amenn enn sosyete sosyalist.

Konn Koz Kreol Byin (Part II)

Revi LALIT ena plezir bibliye 2yem lartik LPT lor lang Kreol. Sa seri lartik ki LPT finn prepare zot sirtu pu dimunn ki servi langaz Kreol dan sityasyon formel: kuma lor radyo, dan Lakur, dan lezot travay. Nu panse ki lekter Revi osi pu apresye sa konsey la.

Devlop Presizyon!

Dabor, enn kestyon. So bi li zis pu cheke sipa u pe reflesi avek presizyon: Kimanyer tradir term Franse “*la table*” an Kreol? Ekir li. ....

Laplipar dimunn pu dir “*latab*”. Me, li pa bon repons. (Nerport kimanyer eple li!) Alor, repans enn ku, avan kontiyne.

Anfet, “*la table*” an Kreol li “*latab la*”.

Ena 2 but inportan dan lexpresyon Franse “*la table*” e dan lexpresyon Kreol “*latab la*”: enn but ki ena *sinifikasyon* – dan sans ki li liye ar lemond – ek lot but la ki enn but *gramatikal*. Nawn “*latab*” (*table* an Franse) ena *sinifikasyon*. “La” la, ki vinn apre an Kreol, li so but *gramatikal*. (An Franse “la” la li avan “*table*” la.)

Ena enn gran, gran diferans konseptyel ant “*latab*” (setadir “*table*” an Angle) – enn sinbol abstre pu obze konkre, ek “*latab la*” (“*the table*”) ki pe fer referans a enn *latab* partikilye.

Kreol “*latab*” (san enn “la” apre) li “*table*” an Franse. Nu dir li ancor enn ku: “*latab*” pa ule dir mem zafer ki “*la table*” an Franse, ki, kuma nu pe kumans truve, enn lot zafer net.

“*Latab*” (Kreol) ubyin “*table*” (Franse Angle) li anfet enn *konsep*. Li enn *lide*. Li *abstre* net. Li “*latab*” an *zeneral*. Tandik ki “*latab la*” swa “*la table*” swa “*the table*” pe koz enn *latab* *existan*, *spesifik*, e ki nu partaz enn *konpreansyon* an *komin* lor ki *latab* nu pe *koze*.

Enn de refleksyon lor “lartik” (“*the*” an Angle), e so lefe lor eple

Enn laspe eple (ki enn fenomenn ki konsern lekritir) se kone kot pu kas enn fraz an mo separe.

An Kreol, lartik defini (*definite article*), kuma nu finn truve, li enn “la” apre nawn la.

sez la = the chair
mawsi la = the maternal aunt
lipye la = the foot
kompyuter la = the computer
jip la = the jeep
lafnet la = the window
kurpa la = the snail
latab la = the table.

Enn mo pa kapav pran 2 lartik diferan; sa vedit, mo kuma “lafnet”, “latab” oblize eple kuma enn sel mo, pa 2 mo. Mazinn enn ku si nu met enn lartik indefini avan, ki garbej nu gayne: “*enn la tab*” (“*a the table*”).

Lor la, *sinifikasyon* mo “tab” li pa parey kuma mo “latab”.

Diferan sinifikasyon “latab” an Kreol?

“Latab” limem (met dekote “tab”) ena plizir *sinifikasyon* anplis sa *sinifikasyon* sinp kuma “*table*” an Angle, Franse. Li vedit enn letal dan bazar, ubyin mem enn permi pu enn tel letal. “*Sa fami la danbyin. Papa la ena latab bazar Anvil.*”

Anplis, “latab” ule dir sa plas kot bat beton, “*Kot pu fer latab pu bat sa beton la?*” Plis li ule dir lespas ant 2 ranze kann, “*Nu latas ti Rs20 par golet, latab*”, konpare ar, “*Nu latas ti Rs20 par golet, laliyn.*” Li ule dir osi kan pe zwe kart, “*hand*”: “Anu zwe ancor enn *latab!*” (“*Let’s*

play another hand!”), swa enn “*round*” dan “*a round of drinks*”: “Mo latab, sa!” (*My turn to pay a round!*) Lor la, li ule dir sa *sirfas plat* dan enn *gro ros bazalt kot*, kan tap li kut lamas, li fann an de. Plis li ule dir sa *sirfas plat* kan fini instal enn ranze sak guni plin, avan ki kumans enn nuvo ranze (dan godam, swa dan kamyon).

Ala larises nu langaz. E “tab”, par kont, pena okenn sa *sinifikasyon* la. Li ule dir “*imes table*” uswa “*data in tabular form*”.

Enn de refleksyon lor lartik defini pu nawn abstre

Tandik ki nu dir “*love*”, “*justice*”, “*peace*” swa “*freedom*” san okenn lartik defini, an Franse, nu dir, e li diferan, li drol “*l’amour*” (kumsidire *the love?*), “*la justice*” (*the justice?*), “*la paix*” (*the peace?*) ek “*la liberté*” (*the freedom?*). An Angle, pena okenn lartik. An Kreol, parey; nu gayn “*lamur*”, “*lazistis*”, “*lape*” ek “*laliberte*”. E li ena samem *fyiling* ki mo Angle, setadir li plito abstre – pa sa *sinifikasyon* konkre kuma an Franse. An Kreol nu pa dir “*lamur la*”, “*lazistis la*”, “*lape la*” ni “*laliberte la*” (kuma nu ti pu dir li si Kreol ti swiv mem regleman ki Franse.)

Tusala pu dir ki sak langaz ena so *fyiling*. E sa *fyiling* la li inportan. Par exanp, dan manifestasyon, Franse kriye “*liberté, égalité, fraternité*” san so “la”. Ondire kan u azut so “la” par divan petet li seki u deza ena?

LPT, GRNW, 24 Me, 2016.

Lafyev *Aphtheuse* fer dega dan Ielvaz Rodrig

Lepidemi lafyev aftez ubyin “*foot & mouth*”
finn ena enn lefe trazik lor Ielvaz dan Rodrig
e osi dan enn-de laferm Moris.

Minister Lagrikiltir finn byin Iant dan so reaksyon
kan lepidemi finn aparet.

Dan LALIT nu osi met angard kont konsesyon lor baz relizyon
kan ena enn problem lasante piblik kumsa.

Elver pe travers enn move
moman avek lepidemi *aftez*
(*aphtheuse*) ki finn responsab
pu dega imans dan Ielvaz dan
Rodrig osi byin ki dan Moris.

Rodrig

Sitiasyon dan Rodrig ankor pli
grav par nomb zanimalo ki afekte
e finn bizin abat. Dan Rodrig
ena plizyer famiy ki viv inikman
lor Ielvaz bef, muton, kabri ek/
ubyin pork alor enn lepidemi
kuma *aftez* reprezant enn Iapert
ek dezolasyon pu dimunn ki
Ielvaz reprezant zot sel mwayen
gayn enn reveni.

An konparezon avek siperfisi
later, Rodrig ena pli gran nomb
zanimalo konpare avek Moris.
An Zin sa lane la avan lepidemi
eklate, Rodrig ti ena 11,000 bef,
29,000 muton ek kabri, 10,000
pork. Avek lepidemi *aftez*, 274
laferm finn afekte e Rodrig an
antye an karantenn. Depi mwa

Ziyet, 2,149 zanimalo finn abat
Rodrig, setadir 4% total. Li byin
buku.

Interdiksyon

Pu prosenn 3 zan tu inportasyon
lavyann depi Rodrig finn interdi.
Sa interdiksyon la li par rapor
ar bann norm *International
World Organisation for Animal
Health* ki egziz sa interdiksyon
pu sertifikasyon ki nepli ena
maladi *aftez*. Savedir pandan
sa 3 prosenn lane la, lotorite
dan Rodrig ek Moris, anplis ki
konpansasyon ek vaksinasyon,
LALIT dir, bizin donn tu sipor
neseser pu elvaz rebran.

Maladi *aftez* ki koni an
Angle kuma “*Foot and Mouth
Disease*” (FMD) li enn viris
kontazye ki afekte sirtu zanimalo
ki ena sabo ki fann, *Cloven
Hoof*. Dan sa kategori zanimalo
ena bef, muton, pork, kabri ek
serf. Li enn viris ki provok bann

infeksyon grav dan labus ek Iapat
bann zanimalo la. Propagasyon
viris *aftez* fer atraver kontak
direk ant zanimalo ki ena sa viris
la ek zanimalo ki pa infekte. Li
kapav usi propaze dan nuritir ki
donn bann zanimalo, atraver ler,
osi byin ki atraver lekipman ek
dimunn ki buze depi enn zanimalo
a lot, enn laferm a lot.

Vaksin

Pu Moris ek Rodrig deza ena
enn kanpayn vaksinasyon ki
finn demare, 10,000 vaksin dan
Moris ek 10,000 dan Rodrig pu
bann zanimalo ki pankor infekte.
Sa lepidemi *aftez* finn expoz
mank mwayin Lotorite Re-
zyonal Rodrig ek lotorite Moris
pu azir vit pu diminye sa dezast
lor prodiksyon lavyann ek dile.

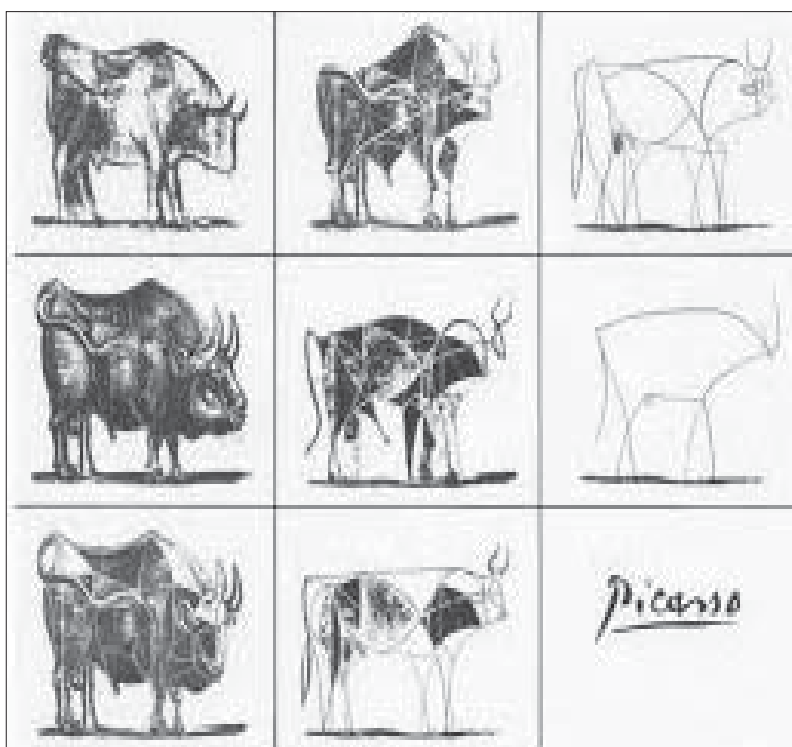
Evitab?

Dapre ansyin Komiser Lagri-
kiltir Rodrig, Louis Ange Per-
rine, sa dezast dan Rodrig ti
kapav evite si ti met an aksyon
Agricultural Reform Bill ki pe
dormi dan tirwar depi 2009. Dan
enn intervvy *L'Express 23 Ut*, li
finn dir ki sa lalwa ti pu kontrol
inportasyon zanimalo dan Rodrig.
Purtan Guvernman azir vit
pu alwe imans resurs, imans
sibvansyon pu devlopman
imobilye pu milyarder, me pu
sibvansyonn program pu asir
sekirite alimanter pa paret zot
priorite.

Mizangard

LALIT met angard kont bann
konsesyon ki Guvernman pe fer
a lobi relizye, kuma li finn fer e
dan ka Moris, e dan ka Rodrig.
Li enn konsesyon ki enn zur pu
fer elver pey byin serf.

Rada Kistnasamy

- ◆ Trilozi Amitav Ghosh
- ◆ Tetralozi par Elena Ferranti
- ◆ 2 liv lor Tromlin

Trilozi *Ibis* par Amitav Ghosh

Amitav Ghosh, ekrivin ne dan Calcutta, finn ekrir trwa roman dan enn seri apel “Trilozi Ibis”, otur enn navir apel Ibis ki liye zistwar la ansam: *Sea of Poppies* (2008), *River of Smoke* (2011) ek dernye la *Flood of Fire* (2015) ki mo fek fini lir. Tuletrwa roman otur Lager Lopyom (*The Opium Wars*), setadir 1839-1860, lepok “liberal”, kot lor nom “*Free Trade*” Grand Bretayn ti inpoz lavant lopyom lor Lasinn. Alor, kan lir sa trwa liv la, li kumside enn kritik absoliman perkitan kont “neo-liberalism” zordi, osi byin ki liberalism 19yem Syek.

Me, pu Moris, ena enn zafer buku pli fasinan, pli malkoni. Tultan li finn ase difisil pu gayn enn explikasyon valab kifer otan dimunn ti dakor pu kit Lend, vinn travay kuma angaze Moris dan 19yem Syek. Zistwar kumkwa ti anbet peyzan malin dan Lend ar koze ridikil kuma ‘*Ena lor anba sak ros ki u vire*’ pa tini larut. Dan *Sea of Poppies* nu aprann seki vremen finn arive; pa finn atir dimunn ver Moris ar promes alesan, non. Dimunn ti pe fwir depi laba aköz enn politik kolonyal katastrofik dan sa parti Lend la. E se sa ki bote sa trilozi la. Sak evennman istorik ki u lir ladan, u al Google li, u truve vremen li finn arive. Setadir Amitav Ghosh so resers li merveye, detaye, minisyé.

Ala seki finn arive sa lepok la, e ki u ariv konpran dan *Sea of Poppies*. Ariv lane 1725 Britanik ti’nn gayn enn move problem balans peyman vizavi Lasinn. Ti kumans andete tro buku. Anmemtan ti ena enn ta prodwi dan Lasinn ki komersan Britanik

ti ule gayne pu vande dan Lerop ek partu dan lemond. Alor, pandan lepok 1725 ziska 1840 gradyelman Lanpir Britanik ti’nn *obliz* planter ek peyzan dan Bihar ek Uttur Pradesh, ki ti form parti Raj Britanik Lend, ras tu zot lezot plantasyon (lanti, diri, zinzam, etc), plant pavo pu fer lopyom dan gran gran lizinn (get desin), vann li ar Konpayni Britanik Dezind. Guvernman kolonyal finn inpoz tax ki ti oblize peye an laran, e si peyzan pa ti aksepté plant pavo, ti servi lafors pu obliz zot.

Kan an 1839, Lanperer Lasinn, agase net ar lefe adiksyon lopyom dan so Rwayom, al sezi navir lopyom depi Lend, anpes livrezon dan Lasinn, lerala Konpayni enn sel ku nepli aste pavo ar tu sa santenn milye peyzan. Alor, planter pena okenn lot semans, enn veritab lafaminn deklanse – e li koze direkteman par kolonizater ek so Konpayni des Indes e par Lopyom. Se sa ki finn fer buku dimunn vinn Moris pu travay kuma angaze.

Kifer nu pa kone? An bref, li aköz tu dimunn ena lintere pa tro koz li. Tablisman isi onte, parski li finn sezi lavantaz enn faminn pu li gayn mindev kan eklavaz nepli legal kuma kad pu mindev. Britanik onte aköz so komers lopyom, enn mari laont. Alor anfet so komers lopyom li byin kasyet dan liv listwar; li la, me pena lanfaz lor li. Morisyin ki ariv kone pa tro ule kone parski riske li ule dir nu anset ti dan prodiksyon lopyom. Alor, sa trilozi enn “must” pu Morisyin.

Tetralozi *Nap*

Ekrivin ki finn ekrir sa tetralozi (seri 4 liv) apel *Tetralozi Nap* li apel Elena Ferranti. Me sa li enn sidonom. Personn pa kone

vre-vre kisanla finn ekrir sa 4 roman ki pe fer ravaz partu dan lemond, ki finn vinn enn veritab kilt. Tetralozi la li otur lavi 2 tipti tifi Nap dan Litali ki grandi dan bidonvil, vinn fam, e ki rakont zot lavi ziska zot ariv 60 par la, kan enn disparet. Me, li klerman enn fam.

Elena Ferranti finn ekrir enn seri liv byin, byin sinp, an aparans, byin byin lokalize dan enn ti-landrwa dan Nap, dan Litali, me amizir sak liv derule, u realize ki zistwar la, li pa zis lor sa 2 fam la, ni zis lor Nap, ni zis lor Litali. Li lor lemond antye. Li enn seri liv absoliman ipnotik, lor enn size rar: kamaradri a-vi ant 2 fam. E par deryer ena, an filigrann, restan fasism dan Lerop, ena lyin ant ladrwat ek mafya, ena nesans sosyete konsomasyon, ena lagos terorist bann lane ’70, ena desimasyon klas travayer avek lamonte sosyete dizital dan lepok neo-liberal.

4 liv la apel *My Brilliant Friend* (2012), *The story of a New Name* (2013), *Those Who Leave and Those who Stay* (2014) ek *The Story of the Lost Child* (2015).

Tradiksyon an Angle par Ann Goldstein, li manyifik.

2 Liv lor Tromlin: Enn roman ek enn Badesine pu Adilt

Roman par Irène Frain apel *Les naufragés des l’Ile Tromelin* (2009) li rakont kimanyer navir apel *Utile* ti fer nofraz lor Tromlin an 1761, setadir plis ki 250 an desela. Li finn baz li buku lor resers dan bibliotek an Frans e resers arkyolog lor Tromlin, resers byin sere, plis osi lor enn limazinasyon lib

Destriksyon Lasiri

anmemtan kontrole. Kimanyer li ti enn bato esklav ilegal. Kimanyer Guverner Desforjes ti, li osi, ena bato esklav, samem lezot ti ilegal. Alor, lor latret, li byin interesan.

Nofraz la ti truv buku marin dan lekipaz ek lamwatye esklav dan lakal perdi lavi. Lerla tu marin ti reysi sov zot lavi dan enn nuvo ti-bato, ki ti ranze par enn grup marin ansam enn grup esklav. E sa bann zom lib finn al Madagaskar. Enn ladan finn dedye li pu sey al sers bann esklav.

Antretan, enn parti dimunn ki reste finn re-konstrir bato, zom inn anbarke, ale. Pa kone ki finn ariv zot.

Me roman la li osi briyan kuma enn zistwar mirakile wit fam ki ti reysi sirviv nofraz depi andan dan lakal kot zot ti ferme kuma esklav prizonye, plis inn reysi sirviv pandan 15 an, dan enn lil osi tipti, osi ostil ziska zot ti sove. Enn ant zot ti ena enn tipti ti-baba. So papa ti'nn rant dan enn sa bann ti-bato la, sey fwir. Me, sa nef reskape la, ki finn ariv Moris le 10 Desam 1776, zot finn re-perdi depi tu tras dan listwar.

Dan lepok kot Diego Garcia ek Chagos an antye lor azanda, roman la osi, par so twal defon faktyel, montre kimanyer Tromlin tuzur ilegalman kolonize par Lafrans.

Dezyem liv la, li enn bandesine par gran desinater Sylvain Savoia apel *Les esclaves oubliés des Tromelin* li ena lye an 2 tan: kan ti ena nofraz la an 1761 e osi kan lekip arkeozik Max Guérout an 2013 fer 4yem lafuy arkeozik pu sey konpran sekre sirvi sa ti-grup fam la. Li osi, li re-donn lavi, sa lekipaz e sirtu sa grup esklav, ki finn travers nofraz e sa ti-grup fam ki finn sirviv.

Lindsey Collen

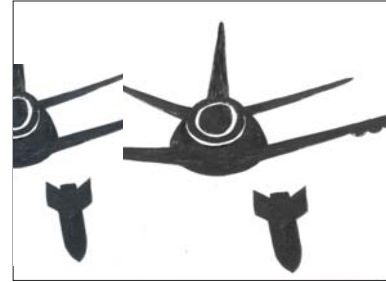

Kan nu pe lir but-but *Chilcot Report*, pibliye 19 Ziyet 2016, li vinn kler ki lager USA-UK kont Lirak ti enn lager *illegal*. Pa ti ena seki apel *casus belli* (rezon valab pu lager) akoz zame pa ti truv okenn de “Zarm Destriksyon Masiv” ki ti sipoze koz lager, e anplis USA-UK pa ti'nn sey tu lezot remed posib avan deklans lager. Rapor la ti osi dir klerman: pa ti ena okenn plan pu “apre lager”. Alor, seki finn arive, se tisi sosyal Lirak finn detwir net par bombardman e par invazyon – li ti deza rwine par sa bann sanksyon inimin avan la – e dan vakim sosyal ki finn kree, enn nuvo form integrista terifyan finn sezi kontrol enn parti Lirak e osi enn parti Lasiri: ISIS. Tusala pu dir ki *LALIT* ti dan muvman anti-lager kan Bush ek Blair ti invayir Lirak, an 2003, vini mem, parey kuma nu ti met dibut enn *Komite Anti-Lager* (KAL) pandan Premye Lager Golf. E, listwar deza finn donn nu 100% rezon.

ISIS

Kimanyer dan Lasiri, osi byin ki dan Lirak, enn regrupman aryere, kominalo-relizye kuma ISIS finn reysi pran rasinn? Anfet, anmemtan ki sosyete ti pe detrir kumsa dan Lirak, Guvernman USA, UK, Lafrans, Larabi Saudit, zot tu finn kumans finans tu kalite grup dan Lasiri pu devir diktater Bashar el-Assad, inklir grup terorist e lezot Jihadi. Me, Assad finn tini, e se plito ISIS ki finn kumans ranforsi dan plas kot Assad finn perdi terin. Pandan enn lepok Prezidan Obama, John Kerry, Prezidan Holland ek lezot pa ti pe kone ki pu dir: eski zot pli kont Assad ubyin pli kont ISIS? Zot ti fer serman zot pli kont ISIS pandan enn lepok, e asterla zot pe kumans vinn pli kont Assad.

Larisi antretan finn kumans bombard bann ISIS dan Lasiri. So lefe se politik Loksidan ek politik Larisi ansam finn detrir e pe kontiyn detrir enn ansyin pei, enn sivilizasyon byin ris, enn lepep byin sofistike, parey kuma lepep Lirak ti ete.

“Bomb back to stone age”?

Dan sa 2 pei la, kuma dan Lalibi, ti ena enn nivo-de-vi byin ot. Asterla, lefe politik Loksidan finn fer menas USA vinn vre: “*Bomb them back to the stone age!*” zot ti menase. Dan *LALIT*, nu ti organiz enn kozri 31 Me 2013 dan nu kartye zeneral an solidarite avek lepep Lasiri, kot Yasser Munif ti pran laparol. Avan sa, depi 2011, nu ti pibliye lartik danaliz lor sityasyon dan Lasiri. Zordi nu pe truv dezast sa politik kot US-UK-Lafrans zis deside ki rezim pu sanze, e deklar lager.

Dan mem laliyn aksyon, dan *LALIT*, nu finn partisip avek *Ledikasyon pu Travayer* dan enn Riyding pu sap lavi enn artis apel Ahsraf Fayadh ki rezim Larabi Saudit ti'nn kondane amor. Kumsa nu finn atir latansyon lor danze sa rezim Salafist dan Larabi Saudit.

Anfet, li vinn deplizanpli kler ki USA ek Grand Bretayn finn servi 9/11 setadir destriksyon Twin Towers ek lezot atak avyon pu zot aneantir Afganistan, Lirak, Lasiri, Lalibi lor baz “menas terorist”.

Lindsey Collen

Seki inportan Politikman dan Eleksyon Prezidan USA 2016

Eleksyon Prezidan 2016 dan Lamerik pu fer Mardi 8 Novam, 2016. Depi lane dernyer, kanpayn inn lanse. Apartir Zanvye sa lane la, sak parti finn partisip dan eleksyon praymeriz kot sak-enn vote pu swazir zot kandida respektiv ki pu poze kuma Prezidan. Get *Revi LALIT* 122 “Pre-Kanpayn Elektoral dan USA.”

Ena 4 kandida ki pe kontinye fer kanpayn, Hilary Clinton – Parti Demokrat, Donald Trump – Parti Repiblikin, Jill Stein – Parti Lever (*Green Party*) ek Gary Johnson – Parti Liberter (*Libertarian Party*).

Asa stad, kanpayn li plito santre ant Hilary Clinton (Demokrat) ek Donald Trump (Repiblikin).

Donald Trump, enn kandida ki pa fer linanimite dan Parti Repiblikin. Ena ankor (26 Ut) koze ki kapav pu ena enn kandida indepandan ki Parti Repiblikin kapav sutenir. Amezir dat eleksyon pe koste, dedlayn pu sumet nom kandida pu al lor balot pe vinn sere, Parti Repiblikin pu truv limem dan difikilte. Li pu bizin swazir Trump u pa sutenir personn. Dan Lamerik, sak leta ena so prop Nomination Day e so prop regleman pu dedlayn kandidatur. Pu enn kandida indepandan ariv lor balot, li bizin gayn 880,000 sinyatir depi 50 leta + Distrik Kolombya pu li gayn 270 vot kolez elektoral (get bwat pu explikasyon) ki nesese pu eli. Enn kandida indepandan ankor kapav tu-zis gayn sa 270 vot, mem si, dan sertin leta, dedlayn fini traverse; sa vedir ankor ena posibilite pu Repiblikin met enn indepandan pu chalennj Trump. Enn lot posibilite, eski establishment Parti Repiblikin pu zet so pwa lor kandida Gary Johnson, Libertarian Party? Sa pu kapav ena lefe anpes Donald Trump eli.

Difisil pu predir rezilta aköz pu sir ki tu sutyin Bernie Sanders pu otmatikman al pu Hilary Clinton. Li posib ki partizan Bernie

Sanders ek anti-Trump report zot vot lor enn trwazyem kandida, kuma Jill Stein, Green Party. Ena kapav pu abstenir. Enn split a-trwa, ubyin mem a-kat, fer li difisil pu predir kisannla pu gayn eleksyon.

Purisman

Dan dernye 2 mwa kanpayn, nu kapav atann tu kalite skandal vinn dan media. Deza ena skandal email lor kimanyer Hilary Clinton inn posibleman favoriz bayer defon so Fondasyon avek faver leta. Li pa tro itil pu fokes zis lor sa bann skandal me li donn nu enn lide purisman bann parti tradisyonel, parey kuma nu pe truve dan Moris.

Seki nu kapav gete se kuma pandan sa kanpayn elektoral ziska Konvansyon Parti Demokrat ek Parti Repiblikin kot swazir zot kandida baze lor rezilta bann praymeriz, ki bann pwin finn retenir nu lantansyon.

Kanpayn Sanders reprezant enn turnan dan fason fer politik dan Lamerik. Sa li inportan. Bernie Sanders avek enn diskur sosyalist – kot li finn met tem lasante kuma enn drwa, liniversite san landetman, kreasyon lanplwa, lanvironman, saler minimem, lalit-de-klas – finn gayn buku sutyin. Bernie Sanders, 74 an, avek enn diskur ki re-abilit mo “sosyalism” dan vokabiler Amerikin, reysi ralye plis ki 13 milyon vot lor so program konpare avek Hilary Clinton so 16 milyon vot.

Seki interesan se sutyin ki li finn gayne parmi bann mwins ki 30 an. Sanders inn gayn 2 milyon vot depi bann mwins ki 30 an pandan Praymeriz konpare avek zis 1.6 milyon pu Clinton + Trump ansam. Sa vedir, sosyalism li pe vinn lor azanda ar bann zenn.

Kanpayn elektoral finn devwal fayit establishment Parti Repiblikin ek Parti Demokrat

– de parti tradisyonel ki finn dominn politik dan Lamerik pu plis ki 150 an e zot inkapasite pu amenn enn kanpayn koeran. Nu finn truv demisyon mamb Komite Nasyonal Parti Demokrat apre skandal ki zot finn fer kanpayn kont Sanders anfaver Clinton kri-kri. Nu finn truve kimanyer delege *‘unpledged’* finn fer enn bayas anfaver Clinton. Lot kote, establishmennt Parti Repiblikin andezakor lor eski pu sutenir kandidatur Donald Trump. Enn birokrasi ki finn depase.

Neo-liberalism

Tu le 2 parti tradisyonel pe gayn difikilte dan sa kanpayn elektoral, aköz zot finn aplik enn politik ki ti kapav marse pandan peryod ezemoni neo-liberal, ki dekole byin-mem su prezidans Reagan e domine net su George W. Bush kot klas travayer Amerikin finn sarye fardo kriz dan sistem kapitalist, tandi ki asterla klas travayer finn kumans fer rebelyon. Sa peryod neo-liberal la finn karakterize par enn bes dan lapey travayer, mwins kuvertir sekirite sosyal e mwins posibilite gayn enn travay stab e anmemtan enn nuvo konsantrasyon larises extrem dan lame mwins ki 1% dimunn.

Anfet nu finn truv lefe nefas lefet ki kapital finansye pe reyne siprem, mem lor lezot kalite kapital. Sa finn ena lefe nefas lor prodiksyon, lor kreasyon anlwa produktif, anmemtan ki lefe nefas lor klas travayer. Sa kalite konsantrasyon larises, konsantrasyon puvwar politik, nuvo kad legal ki ogmant sa konsantrasyon larises ek puvwar, finn inplik plis represyon. Mazorite dimunn ki bizin travay pu viv inn vinn an-marz devlopman ekonomik osi byin ki an-marz sa 2 parti prinsipal la, ki li Demokrat ki li Repiblikin. Sutyin elektoral masif pu Bernie Sanders li reflet sa. Li osi enn ekspresyon elektoral

sa kanpayn “*Occupy Wall Street*”, ek “*Occupy Movement*” an zeneral. Rapel slogan *Occupy* ti, “Nu, nu 99% e nu kont kapital finansye ki li, li 1%”.

Kanpayn elektoral finn azut lor sa inopularite la par expoz birokrasi parti politik tradisyonel. Kumadir sa kalite parti la finn ariv enn dat expirasyon. Me, malgre sa, kapayn Sanders, dan Parti Demokrat malgre li pa enn Demokrat, finn donn posiblite pu petet batir enn nuvo lorganizasyon politik ki reponn a veritab problem klas travayer zordi. Sa sutyin masif depi lazenes a enn diskur kler, a enn program avek demand kler kuma Sanders finn met divan, montre potansyel pu konstriksyon enn tel lorganizasyon klas travayer.

Kisna Kistnasamy

Surs: Internet

Eleksyon US, Kan?

Eleksyon Prezidan Lamerik fer tu le 4 an. Eleksyon li tultan tom Mardi apre premye Lindi dan mwa Novam. Lerla Prezidan inorgire le 20 Zanvye lane answit.

Maximem 2 Manda

Dan Lamerik, ena enn restriksyon 2 manda pu enn Prezidan. Limit ti met su presyon burzwazi. Roosevelt *pa* ti 100% su kontrol burzwazi, e li ti eli 4 fwa. Li ti met sekretie sosyal, par exanp.

Kimanyer Prezidan ek Vis Prezidan eli

Le 8 Novam, pu ena enn eleksyon kot sak elekter dan sak leta al vot pu swazir prezidan ek vis prezidan. Lerla, se “Kolez Elektoral” pu sak leta ki pu plitar al exprim vot elekter la, e kumsa zot pu elir Prezidan ek Vis Prezidan. Kolez Elektoral li konstitye par 538 ‘gran elekter’ depi 50 leta ek Distrik Kolombya (51 an tu). Zot alwe anparti an-proporsyon ar nomb abitan. Koloni Amerikin ki apel teritwar utremer pena drwa devot dan eleksyon prezidansyel. E zot pena ‘gran elekter’. (Me zot, setadir Puerto Rico, Guam, Northern Mariana Islands, U.S. Virgin Islands ek American Samoa, partisip dan eleksyon praymeriz pu elir kisannla pu kandida prezidansyel, me pa pu Prezidan.) Kandida pu Prezidan ki gayn pli buku sifraz dan enn leta, gayn vot tu ‘gran elekter’ pu sa leta la. Ena zis 2 leta, Nebraska ek Maine, ki ena enn sistem proposyonel. Tu Gran Elekter fer enn plej ki zot pu vot dapre kandida ki so leta finn elir dan eleksyon. Finn arive (dan eleksyon 1948, 1956, 1960, 1968, 1976, 1988 ek 2000) kot enn Gran Elekter inn vot biltin blan akoz li pa dakor manyer mazorite elekter so leta finn vote!

Sak Leta avoy zot biltin a Sena. Sena ek Kongre kont vot e deklar Prezidan ek Vis-Prezidan eli. Le 20 Zanvye zur inyogirasyon ki Prezidan e Vis Prezidan eli ofisyelman asim zot rol.

MORIS AN PORT-A-FO

Moris ek Larabi Saudit

Guvernman Lepep finn desid pu uver enn labasad Larabi Saudit e pe akseler bann demars pu ki sa vinn enn realite. Zot finn mem fini nom Iqbal Latona kuma anbasader. Minis Lozman ek Later, S. Soodhun finn pran sarz sa dosye la e finn al zwenn vis Premye Minis Larabi Saudit, Prins Mahammed bin Salman plizir fwa pu konkretiz sa demars la. Li finn mem vwayaz par jet prive Prins la!

Moris koste

Me zordi kan Moris pe koste ar Larabi Saudit, dan sa mem moman la buku pei pe swazir pu plito pran zot distans depi sa rezim la. Sa li akoz so politik dik-tatir, so militaris ek akoz li servi represyon kont opozan politik, kont artist, ekrivin, poet.

AnZanvye, ennpoet Palestinyin Asraf Fayadh ti kondane amor pu apostazi akoz enn rekey poem ki li’nn bibliye. LALIT ti sutenir ek partisip dan enn *Reading* internasyonal organize par LPT an solidarite avek Asraf Fayadh. Sa mobilizasyon internasyonal la finn amenn Lakur dan Larabi Saudit pu sanz so santans an 8 an prizon ek 800 kut fwet. So avoka finn fer lapel kont sa nuvo santans la.

Larabi Saudit ki form parti enn koalision militer plizir pei finn responsab plizir bombardman

lor teritwar Yemen. Avyon sa koalision la su direksyon Larabi Saudit, finn zet bomb delibereman lor popilasyon sivil, lor lakaz dimunn, lopital, lekol, lizinn, bazar.

An Ziyet zot avyon finn bombard ek detrir enn lizinn chips pomedeter dan Sanaa, kapital Yemen kot 14 travayer finn mor, laplipar fam. Mem mwa, zot finn bombard enn lekol kot 10 etidyan, buku parmi ti mwins ki 15 an, finn truv lamor. An Ut zot finn larg bom lor enn lopital ki truv dan distrik Abs, dan lenor Yemen kot finn ena 10 mor ek enn vintenn blese, parmi plizir zanfan.

Sa bann latak la finn sulev protestasyon plizir pei dan sa rezyon la ek lezot kontinan. An Fevriye, Parlman Lerop finn mem vot enn anbargo zarm kont rezim monarsik Larabi Saudit akoz so bombardman Yemen. Ena mem enn muv dan Lamerik pu fer Kongre blok peyman pu lavant zarm ar Larabi Saudit.

Anmemtan sityasyon ekonomik dan Larabi Saudit pe degrade akoz bes pri petrol. Sekter konstriksyon dan rezyon Golf finn afekte. Depi kumansman lane, finn ena enn vag lisansiman dan plizir lizinn. Lizinn Saudi Oger Ltd, enn konpayni konstriksyon finn lisansye 3,000 travayer Indyin. Sa bann travayer pa finn gayn okenn lapey depi 7 mwa e zot nepli ena lozman ni kapav aste manze. Zot pe res dan enn kan kot lanbasad Lend ki pe ansarz distribisyon manze. Guvernman Lend finn mem bizin asir vwayaz retur pu 10,000 travayer Indyin depi Larabi Saudit.

Eski li dan lintere lepep Moris pu ranforsi lyan ar sa kalite rezim la ek uver lanbasad dan samem Larabi Saudit? Eski guvernman Moris pa ti bizin plito aliyn li ar sa kuran ki pe grandi pu kondann rezim Larabi Saudit?

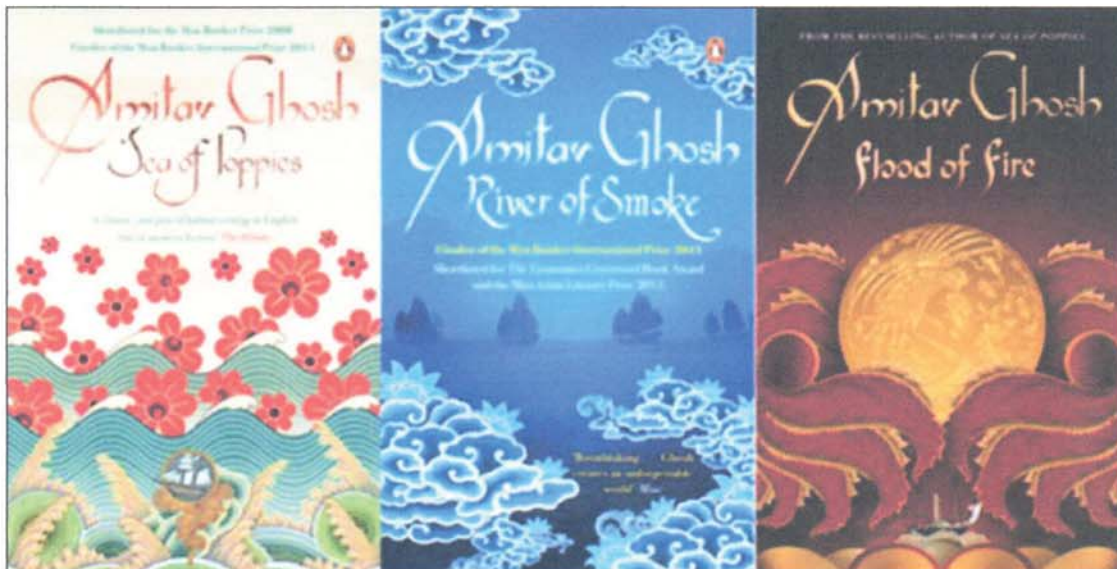
Alain Ah-Vee

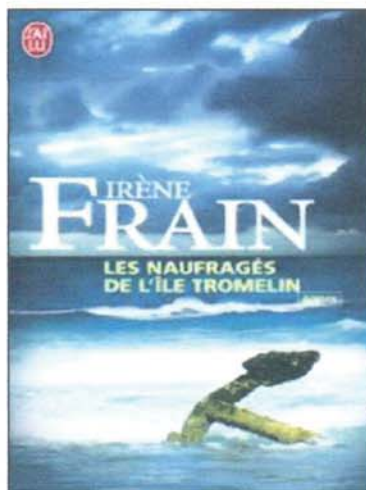
LIV KI VO LAPENN LIR

Seri roman kilt ki pe fer ravaz partu dan lemond. Ekrir par Elena Ferrante, enn sidonim, lor lavi dan enn bidonvil dan Nap dan Litali. Enn "must"!

Trilozhi Amitav Ghosh lor lager lopyom, kot kolonizater Britanik fors planter Bihar ek Uttur Pradesh plant pavo pu lopyom ki Konpayni Dezind vande ar Lasinn. Kan Lasinn met reday, Konpayni aret aste pavo. Sa provok faminn, emigrasyon lor Moris.

Enn roman par Irene Frain ek enn band desine par Savoia, tulde lor sa listwar inimazinab nofraz Tromelin, e lerla sirvi enn grup esklav fam 15 an. Tulde liv sedev dan diferan fason.